47ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2541 ԿԻՐԱԿԻ 1912 ՅՈՒՆԻՍ 3-16

JOURNAL ARMÉNIEN
MANZOUMÉ-I EFKIAR
54 Grand' Rue de Pera. Porte 54
Constantinople

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ ԿՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՊԱՊԸ ԱԼԻ ՃԱՏՏԷՍԻ, ԹԻՒ 54
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ԵՏ ՉԵՆ ՏՐՈՒԻՐ

Մանզումէի Էֆքեար

ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԱՆԿԱԽ ՕՐԿԱՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

منظومهٔ افکار ارمنیجه یومی غزته
صاحب امتیاز اوحانس فرید
اداره‌خانه‌سی باب عالی جاده‌سنده نومرو ٥٤

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	ՏԱՐԵԱՅ	ՎԵՑԱՄՍ.	ԵՌԱՄՍՕՐ.
Պոլսոյ համար	80 Ղրշ.	45	25 Ղրշ.
Գաւառներու համար	80 „	45	25 „
Արտասահմանի „	25 Ֆր.	14	8 Ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ԳԱՆՁԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 դրշ., Մէկ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ, ԲԱՑԻ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻԷՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՔՈՒՄ

Ազգ. ժողովը իր վերջին նիստին մէջ ստիպուեցաւ դադրեցնել երեք երեսփոխաններ որոնք երեք անգամ առանց բանաւոր պատճառի բացակայելէ վերջ, նորրորդ հրաւէրի մըն ալ ականջ չէին կախած։ Ուրիշ երեսփոխան մը հազիւ կըրցաւ նոյն բախտը թօթափել՝ մեծատաներորդ ժամուն յանկարծ ժողովասրահէն ներս մտնելով։ Եթէ այս խստութիւնը վաղուց գործադրուած ըլլար, թերևս հիմայ գնա՛ւ երեսփոխան չունենայինք, կամ այնչափ մարդ միայն մնացած ըլլար Ազգային ժողովին մէջ՝ որքան որ պէտք է ո՛ և է Թաղ. Խորհուրդի՝ քիչ շատ լիակատար նիստ մը գումարելու համար։ Որովհետեւ քիչ մը ամէնքն ալ, Աստնապետ էֆէնտիէն սկսեալ, ո՛չ թէ յայտարդական չորս, այլ տասը և աւելի բացակայութիւն ունեցած են անպատճառ։

Պարտականութենէ խուսափման այս տխուր փաստը միայն Ազգային ժողովին մէջ չէ որ կը պարզուի։ Վարչութեան մէջ ալ նոյն բանն է։ Արդի Բաղաքական ժողովը կարծենք իր ընտրութեան առեւնէն ի վեր ոչ իսկ միակ անդամ մը կըրցաւ լիակատար նիստ մը գումարել։ Կրօնական ժողովը նոյնպէս, Խասն ժողովը նոյնպէս։ Եթէ մեր հեռախուզութիւնը աւելի առաջ տանինք, պիտի տեսնենք որ Տեսուչ Խորհուրդներն ալ, Հոգաբարձութիւններն ալ, և առ հասարակ բոլոր ազգային մարմինները աւելի բաստաւոր չեղան այս տեսակէտով։

Ընդհանուր լքում մը կայ ուրեմն այս պահուս ազգային գործերու նուիրմը։ Եւ ասիկա բացառիկ երեւոյթ մը չէ որ անփութութեամբ դիտենք զայն։ Ընդհակառակը՝ ժամանակի նշան մըն է, և չատ ալ վրդովիչ նշան մը։ Որքան ալ չատ մաածենք անոր վրայ, դարձեալ քիչ է, որովհետեւ, մանաւանդ մերիներն պէս համակերպող ազգի մը մէջ, այս օրուան երեւոյթը դիւրաւ կրնայ վաղը միւս օր դրութիւն մը դառնալ, անխախտ ու անասասան, ճիշդ ու ճիշդ բնական կարգի մը պէս։ Եւ այն ատեն...

❀

Մէկ քանի չաբաթէ ի վեր կը հրատարակենք մեր անուղղական Արփիարին տեսութիւնները ժամանակից հայ պատմութեան մասին։ Դեռ տասնեակ տարիներ առաջուան ազգային կենցաղին պատկերը որ կը գտնենք այդ դեղեցիկ էջերուն մէջ, հարկ կա՛յ ըսելու, անհունապէս աւելի մխիթարական ու սրտապնդիչ է քան այսօրուանը։ Հայը այն ատեն ալ երջանիկ չէ՝ ինչպէս հիմակ։ Թերեւս քիչ մը աւելի դժբախտ է, և սակայն յուսահատ չէ, ընդհակառակը։ Ժողովուրդը իր ցաւերը կը զգայ, իր երջանկութեան իրաւունքը կ'ըմբռնէ, կուլայ ու կը վայէ թէև, —լաղն ու կոծը արդէն բնութեան տարբերը են իրեն համար, — բայց նաեւ կը յուսայ։ Այդ յոյսն էր որ ծնունդ տուաւ յեղափոխական չարժման։

Հիմայ նոյն ժողովուրդն է նորէն, նոյն դժբախտութեան ու զուրմին լծակցող։ հիմակուանը, հերոսանէն անհամեմատ աւելի գիտակից է իր վիճակին, անկէ շատ աւելի խորապէս կը զգայ իր ցաւերը, աւելի լրիւ ըմբռնած է իր երջանկութեան իրաւունքը, սակայն չի յուսար այլեւս, ինչպէս յուսացած էին իր հայրերն ու տատերը։ Իր ճակատագրին հոգածութիւնը կարծես վերջնականապէս վտարած է իր մտածողութեանց շրջանակէն. և երբ անհատը հոգ չի տանիր իր սեփական վիճակին, ինչպէ՞ս կ'ուզէք որ ազգին ընդհանրութեան վիճակով հետաքրքրուի։

❀

Մենք չենք մոռնար ժողովուրդը մեղադրելու այս անտարբերութեան համար, որովհետեւ ատոր մէջ բազմաղդակ յանցանքը վարիչ տարբերունն է։ Ժողովուրդը միշտ հետեւեալ մասն է։ կը քալէ՝ պայմանաւ որ քալէն Առաջնորդող ոյժի մը, մտանաւանդ զինքը յանկուցանող, միանգամայն գմայլանք ու պատկառանք ազդող ոյժի մը պէտք ունի իր հոգին փոթորկող յուզման զանազան ալքերէն կազմելու համար այն խոշոր յորձանքները, որոնք խելքով ու հեռատեսութեամբ պատրաստուած ուղղութենէ մը ընթանալով, ահաւոր ու զարմանալի յեղաշրջութիւններ առաջ կը բերէն։ Երբ մինակ մնինք իր գլխուն կը մնայ, ժողովուրդը անշնչի է, կամ անտարբեր, ինչ որ նոյն բանն է յանձար։ Իսկ երբ խիստուն առաջնորդ մը ունի որ իր սեփական անձնուրացութեան, կորովին ու գործունէութեան օրինակով կը գրաւէ զինքը, այն ատեն ամէնէն անհնարին յանդգնութեանց կը ատրուի։ Դարերու ստրկութեան աւանդութեան տակ կրկնապէս ստրկացած Հայ ժողովուրդը եթէ բռնակալութիւններուն ամէնէն ահաւորին դէմ ըմբոստացաւ ու կրցաւ մինչև դիւցազնական բարձրութեանց հասնիլ իր ընդվզումը, պատճառը այն էր որ նոյնքան բարձր եղան նաև զինքը ցնցող, զինքը յանկուցանող և դէպի իրեն քաշող օրինակները։

Անշիր ու անտարբեր է հիմակ այդ ժողովուրդը, որովհետև չկան հերոսաց օրինակները։ Ո՛չ միայն չկան, այլ իրօք անշիր ու անտարբեր են իրենք, վարիչ տարբերը, որոնցմէ պիտի բղխէին ժողովուրդը առաջնորդող օրինակները։

❀

Դեռ տասնեակ տարիներ առաջ մեր ցեղին վարիչ տարբերը աւելի գիտակցորէն ըմբռնած էին Ազգին դիրքը այս փորձանաւոր երկրին մէջ։ Թուրքիան՝ մշտապէս խառով, մշտապէս փոթորկոտ, մշտապէս վտանգաւոր ծով մըն էր։ Ազգերը ա դ ծովուն վրայ մէյ մէկ նաւեր էին։ և մեր նաւը ամէնէն տկարն էր, հետեւաբար նաեւ՝ ամէնէն վտանգուածը։ Անոնք որ այդ նաւը ուղղելու, աւելի ճիշդը՝ զայն վերահաս կորուստէն փրկելու անաւոր պատասխանատուութիւնը ստանձնած էին, իրենց բովանդակ կորովն ու իմաստութիւնը շարունակ արթուն, շարունակ լարուած, խորտակուելու ատեան լարուած պահեցին։ Եթէ հարեւան ազգերը մէկ կ'ալեխառնին, իրենք ասան անգամ, քսան անգամ աւելի աշխատեցան։ Ուրիշ կերպով չէին կրնար փրկել արդէն իրենց վստահուած քայքայուն, գիւրաբեկ, արդէն իսկ ճզակտոր եղած նաւը։

Վաղը միւս օր թերեւս պատմութիւնը սխալներ գտնէ անոնց գործունէութեան մէջ։ Բայց երբե՛ք, երբե՛ք, չպիտի կըրնայ մեղադրել զանոնք թէ վայրկեան մը թուլցուցին իրենց գործունէութեան տեղագին ընթացքը, թէ պակսեցուցին իրենց անձնուրացութեան չափը, կամ իրենց պարտականութեան մէջ թերացան ո՛ և է կերպով։ Անոնց սիրտը միշտ յոյսով բաբախուն մնաց, և ժողովուրդն ալ անոնց հետ յուսաց։ Անոնք միշտ յաղթեցան վայրկեանին յարմար մարդը երեւան բերել, ամէն տագնապի պահանջած անձնուրութիւնն ու ոյժը տրամադրել, և ժողովուրդն ալ ճիշդ այդ օրինակին հմաձայն իրենց զօրավիգ եղաւ իր անձնուիրութեամբ։ Անհատը ազգին համար ապրեցաւ, ազգին համար տենչաց, ազգին համար նուիրուեցաւ, որովհետև նոյն օրինակը կը պարզէին վարիչ տարբերը, նոյն ձգտումը, նոյն տենչանքն ու նուիրումը ունէին նաև անոնք։

Հաւաքական ճիգերու, զոհողութեանց և անձնուիրութեանց չաչլուութեամբը մանաւանդ ազգ մը կը դարձի տարամերժ, անկապակից ու բաժան բաժան անհատներու հաւաքում մը ըլլալ, և կը մարմնացնէ իր բուն կոչումը, — հոգի մը կը դառնայ, տեսակ մը միաւորը զանգուած, որուն ո՛ր կողմին ալ զպչիս նոյն զգայութիւնը, նոյն կիրքը կամ յուզումը կրնաս արթնցնել, որուն ո՛ր կողմն ալ գտնուիս, ո՛ր կողմին ալ խօսքդ ուղղես, վստահ ես որ ամէնուն մէկմանց երեւցած, ամէնուն մէկմանց խօսած պիտի ըլլաս։

Այս է Ազգը։ և տխո՛ւր բան է դիտել որ այսօր ասանկ ազգ չկայ։ Իրօ՛ք տխուր բան, որովհետև եթէ ատանկ ազգ չկայ, ուրեմն չկայ նաև Հայ Ազգ...

Ու մտածե՛լ որ մեր ժողովուրդը անհունապէս աւելի տաղնապալից, անհունապէս աւելի փորձանաւոր շրջաններ չատ ունեցեր է, բայց բնա՛ւ, բնա՛ւ այսօրուան չափ լքում չէ տեսնուած ոչ իր կողմէ, ոչ մանաւանդ իր առաջնորդներուն, ազգին վարիչ տարբերուն կողմէ։

Մենք այսօր սոսկ երեւոյթը մատնանշելով կ'անցնինք։ բայց պիտի վերադառնանք այս հարցին, քննելու համար պատճառները այդ ընդհանուր լքումին,— այդ իրաւամբ «Ազգային Լքում»ին, — որ քայլ առ քայլ դիրեցման գնելու վրայ է Ազգը։ բոլոր հարստահարութիւններէն, բոլոր հալածանքներէն, նոյն իսկ բոլոր ջարդերէն աւելի ապահով ու անվրիպելի կերպով մը...

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՒՆԵԱՆ

ԿԵԱՆՔԸ ԿՈՎԿԱՍԻ ՄԷՋ

ՆՈՐ ԹԱՏԵՐԱԽԱՂ ՄԸ ՈՐ ՄԱՆԱՒԱՆԴ ՄԵՋ ԿԸ ՀԵՏԱՔՐՔՐԷ

Մայիս 5ին, Թիֆլիսի Արքեպիսկոպական Ընկերութեան թատրոնին մէջ, Պ. Արմենեանի ղեկավարութեան տակ գտնուող խումբի մը կողմէ ներկայացուեր է ռուսահայ նոր թատերագրի մը՝ Պ. Վ. Վալադեանի անդրանիկ թատերախաղը, «Բժիշկը» որուն նիւթը՝ սեր թրքահայ բժշկական դասն ալ կրնայ հետաքրքրել։ Այս պատճառաւ ստորեւ կը ներկայացնենք դայն, հետեւելով «Հորիզոն»ի թատերական քննադատին կողմէ կատարուած ամփոփման։ —

Բժիշկ Տիգրան Սարումեան, իր ուսումը վերջացնելէ ետք գիւղ կ'երթայ և ինքզինքը կը նուիրէ ժողովուրդին օգնելու գործին։ Ան գիտէ որ գիւղը բազմաթիւ խնդիրներու պիտի հանէ իրեն դէմ, և սակայն չի յուսահատիր։ Իր կինը՝ Բոգա, ունեւոր քաղաքեցիի զաւակ է, ծեր ու մեծցեր է Թիֆլիսի մէջ, և գիւղին ու գիւղացիներուն նկատմամբ քաղաքեցիի պէս կը խորհի։ Ան ամուսնին համակարծիք չէ, չի սիրեր գիւղի կեանքը, բայց միւս կողմէ կը սիրէ ամուսինը և այդ սէրն է որ զինքը կը ստիպէ գիւղը պարելու։ Դիւղական կեանքի անախորժ կողմերը զինքը ամէն օր կը վշտացնեն, բայց կը համբերէ, որովհետեւ լաւ գիտէ թէ անկարելի է ամուսինը համոզել և զայն իր գաղափարներէն ետ կեցնել։

Բոգայի աղգականները չեն ուզեր որ անիկա մշտապէս գիւղը մնայ։ Անոնք Ռոզայի եղբայրը, Վանիւշ Ջանազանը գիւղ կը դրկեն որ քոյրը քաղաք բերէ, յանձնարարելով նոյն ատեն որ համոզէ յամառ փեսան և ան ալ հետացնէ գիւղէն՝ ուր իր ընդունակութիւնները կը մեռնին, մինչդեռ քաղաք, լաւ ապարէզ մը միշտ պատրաստ է իրեն համար։ Բայց Վանիւշի ջանքերը կը մնան ապարդիւն. բժիշկը չի հեռանար գիւղէն։

Եւ ահա հանձարակ կը ծագի գիւղերուն մէջ։ բազմաթիւ երեխաներ զոհ կ'երթան սքարլաթինին։ Արգար Վարազեան կիսակիրթ նախկին ուսուցիչ մը որ քահանայութեան ապարէզին կը պատրաստուի, միամտութենէն Բոգայի կը յայտնէ հանձարակ ծագած ըլլալը։ Կասկածն ու վախը բոյն կը դնեն կնոջ սրտին մէջ։ Անոր մէկ զաւակը արդէն զոհուած է այդ հիւանդութեան։ Հիմայ կրնայ պատահիլ որ միւսն ալ, պզտիկ Արսենիկն ալ զոհուի։ Այս մտածումը սոսկումով կը համակէ զաւկին սիրոյը տոգորուող մայրը։

Գիւղացիները, հիւանդութեան առաջքը առնելու համար, կ'որոշեն հարեւան գիւղէն սուրբ պատկերը բերել, փողոցները պատցնել, մատաղ բամնել։ Բժիշկը կ'աշխատի արգիլել այդ մտադրութիւնը, կը ջանայ համոզել միամիտ գեղջուկները, բայց անոնք իրենց մտածումը կը գործադրեն։ Բժիշկը չի յուսահատիր, կը շարունակէ մնալ գիւղը, իր գործին ծառայելու, ժողովուրդին օգնելու համար։

Այդ միջոցին, փոքրիկ Արսենիկն ալ կը հիւանդանայ։ Հայրը զայն կը թողու կ'երթայ գիւղերը՝ բժշկական գործերով։ Երեք օր կ'ուշանայ, և այդ երեք օրուան ընթացքին յայտնի կ'ըլլայ թէ Արսենիկ ալ սքարլաթինէ վարակուած է։ Մահը կը սպառնայ արդէն անոր։ Բոգա՝ յուսահատութենէն կը տանջուի։ Եղբայրը քանի մը անգամ մարդ կը դրկէ որ բժիշկը զբաղեն, սակայն չեն յաջողիր։ Վերջապէս կը վերադառնայ, և իրեն կը յայտնեն զաւակին հիւանդութիւնը։ Բայց ահա նոյն բոպէին գիւղացի մը կը ներկայանայ և կը խնդրէ որ շտապէ, գայ օգնէ իր մահամերձ եղբօրը։ Բժիշկը կը վարանի։ Վերջապէս, հայրական զգացումները կը յաղթեն, զաւկին քով կը մնայ, և կը սկսի միջոցներ ձեռք առնել զայն փրկելու համար։ Բոգա կը սկսի յուսալ, և բժիշկը, յուզուած, կը շարունակէ ներարկումները։ Սակայն ապարդիւն. բժիշկը ուշ մնացած է, պզտիկը մեռնի։

Կ'անցնի ժամանակ մը, Բոգայի եղբայրը, տեսնելով որ քեռայրը անուղղայ խէնպիտ մըն է, կը թողու գիւղը ու քաղաք կը դառնայ։ Բոգա չէ մոռցած ու չի կրնար մոռնալ զաւկին կորուստը։ Վիշտը կը մաշեցնէ զինքը։ Ան ամէն օր գերեզմանատուն կ'երթայ, զաւկին վրայ լալու։ Աղոթինը՝ Մարմ՝ վշտակից է իրեն։ Ի վերջոյ, ընտանիքին մէջ կը սկսի անհամաձայնութիւնը։ Բոգա կը կռուի ամուսնին հետ, կը պահանջէ որ գիւղը թողուն և յանդիմանէ նաև զայն թէ իրեն սէրը կը շահագործէ, քանի որ վիսէ թէ զինքը սիրելը հանկարծ դժուար կը դառնայ այդպէս իր վրայ։ Բժիշկը չընկճուեր սակայն և նորէն կը պատրաստուի իր գործը շարունակելու։

Ցանկարծ, գիւղին մէջ լուր կը տարածուի թէ բժիշկը պիտի տեկնի։ Աղախինը կ'արտասուէ որ պիտի բաժնուի «խանում»էն։ Գիւղացիները կը հաւաքուին, կուգան բժշկին քով ու կը խնդրեն որ զիրենք չլքէ։ Բոգայ իրենցմէ։ Անոնցմէ մէկը՝ ի դիմաց միւսներուն ներում կը խնդրէ որ երբեմն երբեմն մարիկ չեն ըրած իր խօսքերը։ Միւսներն ալ կ'աղաչեն։ Բոգա՝ անոնց պնդումներէն զրդուած, կը բարկանայ և զանոնք դուրս կը վռնտէ տունէն։ Յետոյ, վերջին անգամ մըն ալ ամուսնին դիմելով, կ'առաջարկէ անպատճառ քաղաք վերադառնալ։

— Կամ ես, կամ գիւղը, ընտրէ՛, կ'ըսէ անոր։

Իսկապէս բժիշկը կը յայտնէ որ չի կրնար գիւղը թողուլ։ Ու խաղը վը վերջանայ։

* *

Ռուսահայ քննադատը ուրկէ քաղեցինք Պ. Վալադեանի գործին ամփոփումը, նոր չի գտներ բժիշկ Սարումեանի տիպարը։ Ան դիտել կուտայ թէ Սարումեանի գաղափարական քարոզը, իրենց մէջ, արդէն իսկ պատմութեան սեփականութիւնն է դարձած։ «Մենք գիտենք որ, կ'ըսէ, գիւղասէրների ամբողջ գործունէութիւնը գիւղը փրկել չկարողացաւ։»

Բայց ինչ որ հնացած, դատապարտուած է Ռուսահայոց համար, ամենաթաքնուն նորութիւն է Թրքահայ իրականութեան համար։ Սարումեանի տիպարը նոյն իսկ այնքան անսովոր բան է սահմաններէն ասոյին, որ կրնայ դարմանի անգամ թուիլ։ Թրքահայ դասաւորներու մէջ՝ ոչ միայն գիւղերը, այլ նոյն իսկ ընդարձակ քաղաքներէն շատեր դեռ չեն ունեցած այդ ասոյնան գաղափարականութեամբ տոգորուած գործիչներ, ըլլան բժիշկ, փաստաբան, նոյն իսկ ուսուցիչ։ Պոլիսը, միայն Պոլիսը կը յանկուցանէ զիրենք, և Պոլիս՝ դրամ ըսել է, շահ ըսել է, ապագայ լսել է, և այս ամէնուն հետ ալ հանգստութիւն ըսել է ամէն բանէ առաջ։ Անընդհատ կուգան դատաւորներէն, ծիծեռնակներու պէս, յանախ կը յաջողին իւրացնել բաւարար զարգացում, բայց երբեք չեն դառնար հայրենիք։ Անուշտ բոլոր յանցանքը իրենցը չէ, բայց վերջապէս այս է իրականութիւնը։

Գալով այն հարցին թէ «գիւղասէրները» չեն կրցած գիւղը փրկել Կովկասի մէջ, ատիկա չի կրնար պատճառ մը ըլլալ որ նոյն առաքելութիւնը, նոյնքան անձնուէր ու գաղափարական գործիչներու միջոցաւ, չփորձուի նաև մեր սահմաններուն մէջ։ Կովկասի մէջ անոնց անյաջողութեան մեծագոյն պատճառը ա՛յն եղած է անուշտ որ քիչ մը չափազանց խոշոր ու արժատական հաւասար կեդրոնացուցած էին զիրենք աշխարհակալած սկզբունքներու և վարդապետութեանց վրայ։ Անոնք կրօնական դաւանանքներու պէս անխախտ էին իրենց համար, չէին ուզեր անոնց տաւնն ոչինչ զոհել, որպէս զի կարելի ըլլար զանոնք պատշաճեցնել կեանքին, իրականութեան։ Գաղաքակրթուած ոստաններէ առնելով չիտկէ չիտակ կնաւորների ու խաւար անկիւնները տարին այդ վարդապետութիւնները և աշխատեցան ամէն գնով զանոնք կեանքի պայմանը դարձնել։

Եւ եղաւ այն՝ ինչ որ կրնար ըլլալ։ կեանքը մերժեց զանոնք։ անոնց խորհ կողմը մերժելով, մերժեց նաեւ լաւ կողմերը, ճիշդ ինչպէս հասարակածային երկիրներու կիզիչ արեւին տակ ապրող ընկիզ մը պիտի մերժէր հոգ չէ թէ մարդասիրաբար իր ուսերուն վրայ ձգուած մուշտակը։

Դրութիւնը չէ ուրեմն անյաջողութեան պատճառը, այլ զայն գործադրելու միջոցը։ Հետեւաբար՝ թէ Կովկասի մէջ և թէ Թուրքիոյ մէջ կ'արժէ կրկնել փորձը, այս անգամ աւելի իմաստութեամբ անելու։

Կա՛յ սակայն մարդ՝ փորձը ընելու։ Այս է խնդիրը։

ԷՍԿԻՇԵՀԻՐԻ «ՐԷՏԻՖ»ՆԵՐԸ ԿՍՐԶԱԿՈՒԻՆ

Նիկոմիդիոյ Առաջնորդ Տ. Մատթէոս Արքեպիսկ. Ցովակիմեան կը տեղեկացնէ Պարիսարքարանի թէ Զմիւռնոյ կանոնական հրամանատար Այրչէտին փաշայէ դրկուած հրամանի մը վրայ Մայիս 27ի կիրակի իրիկունը ոչ-իսլամ «ռէտիֆ» զօրքերը հաւաքուեր են Էսկի Շէհիրի զօրանոցը ուր յայտարարուեր է նրանց թէ ազատ պիտի թողուին։

ՄԻԶԱԴԷՊԻ ՄԸ ՇՈՒՐՋԸ

Ցարգելի բարեկամ
Պ. Ար. Անտոնեան,

Ես չէի սպասի Զեզնից թէ դուք այդչափ նրբամիտ կ'լինէիք։ Տնաչէնի մարդ, ես ի՞նչ եմ գրել, դուք ի՞նչ էք հասկացել։

Մի ոմն Ա. Մանկանեան գրել է՝ որի էմ վաղուց եմ պատասխան գրած՝ «Աստպարէզ»ին, — սակայն չեմ գտնում դեռ նամակս։

Ես Զեզնից կարող եմ վիրաւորուել որ դուք կարող էիք ինդիրը քննել, առաջ քան հրապարկով գալը։ ու հիմա էլ խոյս էք տալիս մի որոշ բան ասելու։ Ինչ էք ասում, չեմ հասկանում։ ուրեմն ես եմ մեղաւոր, որ տեղէն ելլողը պոռայ «քանագող» և լեռ, ինչո՞ւ չէք քննում։

«Մշակ»ը թշնամի է ինձ, յայտնի է և Զեզ։ Նա չի տպէ ոչ մի հերքում։ մնում է դիմել միւս թերթերին։

Շնորհակալութիւն Ձեր «բարեկամութեան»։ նոյնիսկ չէք էլ բարեհաճում համեմատութիւններ անել իմ և Լազարլիֆի գրածների միջեւ։

1 Յունիս ԱՒ. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

* *

Վերջացնենք այս անհնաձայ խօսքերը, սիրելի Իսահակեան։ Մենք իրաւունք ունէինք վշտանալու ձեր նամակէն, որովհետեւ դուք մանաւանդ գիտէիք թէ երբեք մեր մամքէն չէր կրնար անցած ըլլալ այն բոլորը զոր մեզի վերագրեր էիք։ Մեզ նոյնացնել «Մշակի հետ, և ան ալ ձեզ վարկաբեկելո՞ւ համար...։ Ասանկ մտածում մը ոչ իսկ պէտք էիք ունենայ,— դուք որ մեզ շատ լաւ կը ճանչնաք,—ո՞ւր մնաց զայն նամակով մեզի կրկնելը...

Ամբաստանութիւնը եղած էր հրապարակով, պէտք էր սրբուեր նաև հրապարակով և ձեր միջոցաւ։ Խնդիրը մինակ մեր վրայ չէր։ Մեզմէ զատ շատեր կարդացեր էին թէ՝ «Աստպարէզը», թէ՝ «Մշակը», թէ՝ Մահտեսեանի նամակը։ Որպէս զի ամէնուն ալ կազմած թիւր կարծիքը չնկուէր, պէտք էր որ մամուլի միջոցաւ տայիք հարկ եղած բացատրութիւնը։ Եւ ճիշտ ատոր առիթը ստեղծած ըլլալու մտքով էր որ խնդրին արձագանգ եղանք։ Եւ դեռ չէք հասկնար ասիկա։

Իսկ եթէ չենք ուզեր համեմատութիւններ ընել ձեր և Լազարլիֆի գրածներուն միջեւ, գլխաւոր պատճառը սա է որ պէտք չենք տեսներ ատոր։ Մեզի՝ ձեր խօսքը բաւական էր։ քանի որ կ'ըսէք թէ նոյնը չեն երկու գրուածները, մենք չհաւատալու ո՛չ մէկ պատճառ կրնանք ունենալ։ Ուրիշ բան՝ եթէ անպատճառ կը փափաքիք որ այդ համեմատութիւնը կատարուի։ Այդ պարագային՝ բարի եղէք թէ ձեր «Բուդդհա»ն և թէ Լազարլիֆի «ձգնաւորը» մեզի ղրկէլու, և սիրով կը հրատարակուին կոդք կոդքի։

Բայց կը կրկնենք աւելորդ անգամ մըն ալ, մենք ատոր պէտք չենք տեսներ, ձեր խօսքը կը բաւէ մեզի։ Եւ չենք կարծեր որ ձեր հիացողներն ալ տարբեր մտածում մը ունենան այս մասին։

Ա. Ա.

ԹԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԷՋԵՐ

ԾԱԳՈՒՄ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԻՆ

Ժ

Ամփոփելով հարստահարութեանց քննիչ երկրորդ յանձնաժողովին 1876ի տեղեկագիրը, Նկատողութեան առնելով մասնաւորապէս հողային խնդիրներու վերաբերեալ էէտերը։ և այս առթիւ կ'ըսէինք «Բռնակալութիւնը, հայ ժողովուրդը իր բոլոր երկրին մէջ ճնշումներու դիմաւորելու մէջ ցոյց տուր է որ ոչ-իսլամ դասերու մէջ ամենէն հոգ կորզել Հայոցմէ, և անիրաւաբար զանոնք մասնաւորապէս հողային հարկերու մասին։ Այս իրողութիւնը հաստատելու համար, տեղեկագրին առաջ բերած օրինակներուն մէկ մասը ներկայացուցինք մեր ընթերցողներուն։ Պատրիարքարանը երբեք անհոգ չէ երեւցած հայ ժողովուրդին փճացման ձգտող այս քաղաքականութեան առթիւ։ Ներսէս Պատրիարք 1876 Օգոստոս 24ին Դրան թաղրիր մը գրելով անգամ մըն ալ կը բողոքէ հողային հարստահարութեանց դէմ, և դարմանը խորհիլ կ'առաջարկէ։ Անաւարիկ այդ թաղրիրը։ —

«Հայ ազգին Ներեցոյն մասը ո մոս մանեան կառավարութեան հզօր հովանիներուն կ'ապրի, Ասիական Թուրքիոյ մէջ կը բնակի, և այդ ժողովուրդին մէկ ստուարաթիւ մասը բացարձակապէս երկրագործութեամբ կը պարապի։ Սակայն հաստատուած է որ կարգ մը քիւրտ պէյեր և իսլամ աղաներ կարող եղած են գրաւել մեր երկրագործ ժողովուրդներուն մշակած և արգասաւորած արտերը և զանոնք իրենց «օճաղլիք»ներ ընել։

«Անա այսպէս մեր ժողովուրդը իր ամէնէն նուիրական իրաւունքներէն կը զրկեն այս օտարամտները որոնք գիւղացիին հետ կը բաժնեն, և կը յաջտակեն՝ չատ անգամ բանութեամբ, այնքան աշխատանքի փոխարէն արդիւնքը, արդիւնք որ հազիւ կը բաւէ անոր ընտանիքին է՛ն անհրաժեշտ պէտքերուն երկրագործը, չկարենալով բաւականութիւն տալ այս չափազանց պահանջումներուն, կ'ենթարկուի ամէն տեսակ հարստահարութեանց և կը հասնի այնպիսի չքաւոր վիճակի մը որ ա՛լ անկարող կ'ըլլայ հոգալ իր պէտքերը և վճարել տուրքերը։ Ուստի և գեղացին կը պարտաւորուի թողուլ իր ընտանիքը և արտը, ու գաղթել Պոլիս կամ այլուր։ Հետեւանքը այն կ'ըլլայ որ անհուն և արգասաւէտ հողեր կը մնան անմշակ, ի վնաս պետական գանձուն, ու բազմաթիւ ընտանիքներ՝ զրկուելով իրենց նեցուկներէն, կը մատնուին յուսահատական թշուառութեան։

Թաղրիրին մէջ Պատրիարքը երկարօրէն կը խօսի հայ երկրագործ ժողովուրդին կացութեանը վրայ, կը պարզէ քիւրտ պէյերու և իսլամ աղաներու բռնապետութիւնը, որ Թանզիմաթին հաստատութեամբը տկարացած կը կարծուէր, բայց ընդհակառակը աւելի սաստկացած է։ Կացութիւնը դարմանելու համար իբր միակ միջոց, Ներսէս Պատրիարք Դրան կ'առաջարկէ նահանգները խառն ժողովի մը առաքումը։ Այդ մարմինը, իրաց վիճակը տեղին վրայ քննելով, դարմանները կառավարութեան պիտի առաջարկէր, և հարկ եղած անօրինութիւնները գործադրուելով, հիմնապէս պիտի բարեփոխուէր Հայոց կացութիւնը։

Կառավարութիւնը այս առաջարկին մերժողական պատասխան կուտայ։ կը յայտարարէ թէ՝ Պատրիարքարանը անորոշ կերպով գանգատներ կը յայտնէ միայն, առանց ճշդելու տեղուանքը և անձերը, հետեւաբար՝ որոշ տեղեկութիւններ և իրողութիւններ ստանալ հարկաւոր կը համարի, որպէս զի իրողութիւնները վրայ հիմնուելով քննութիւն կատարել տայ, և յանցաւորները պատժէ։

Այս հրամանին վրայ Պատրիարքարանը կը փութայ ընդհանուր ցուցակագրութիւն մը պատրաստել այն հողերուն զոր քիւրտ պէյերը և ուրիշներու յափշտակած են։ Երկար պիտի ըլլար անոնց թուումը։ Վանէն մինչեւ Տրապիզոն, Բէրդիէն մինչեւ Կեսարիա, ամէն ուրեք յափշտակուած է Հայուն հողը։ Իւրաքանչիւր նահանգի, գաւառի, գեղի անունները, զրկուած Հայոց անունները, յափշտակիչներու անունները, մէկիկ մէկիկ նշանակուած են։ Ու այս ցուցակագրութիւնը միայն բաւական է ցոյց տալու թէ Պատրիարքարանը չատ խնամքով և կանոնաւորութեամբ հոգած է Հայաստանի վրայ։ Եւ ամէն անունք որ Պոլսոյ այդ կեդրոնը արտաքսած են, սխալներու մեծագոյնը գործած են։ Եւ այդ կեդրոնին քաղաքական մեծ նշանակութիւնը ըմբռնելով է որ միտ ջանացեր ենք ու կը ջանանք դայն կարող և ապահով ձեռքերու մէջ տեսնել։

Պատրիարքարանին այս դանդաղութիւնն վրայ Դուռը Ցանձնաժողով մը կը ճազմուի, քննելու համար Հայոց հողային խնդիրը։ Այդ մարմինը իր աշխատութիւնները աւարտելով տեղեկագիրը Սատրազամին կը ներկայացնէ և ինքն ալ նիստերը կը դադրեցնէ։ Ցետո՞յ—Ցետոյ ոչինչ մինչեւ 1876՝ Կ. Պոլսոյ Դեսպանախորհուրդը, ոչինչ՝ մինչեւ Պերլինի Վեհաժողովը, ոչինչ՝ մինչեւ հիմակ։

* *

Հարստահարութեանց այս երկրորդ տեղեկագիրը, առանց գլացնելու, չատ հրչ-

գրիա զաղափար մը կուտայ Հայաստանի նկատմամբ բռնակալ կառավարութեան նենգաւոր քաղաքականութեան վրայ։ Տարիները թուանշաններով միայն իրամէջ կը զանազանուին։ 1895ի քաղաքականութիւնը չարունակութիւնն է 1875ի հայաջնջ քաղաքականութեան։ Շահ Հիւսէյնի խնդիրը ամբողջ ամփոփում մը նէ Բռնակալութեան հակահայ նենգամիտ քաղաքականութեան։ Ահա այդ ուշագրաւ պատմութիւնը իր գլխաւոր գծերուն մէջ։

Շահ Հիւսէյնի խնդրին չորրը եզական զուգադիպութեամբ մը իրարու ետեւէ չարուած կը տեսնենք հինգ Սատրազամներու անուններ, որոնք Թուրքիոյ ներքին և արտաքին քաղաքականութեան ամէն խնդիրներուն մէջ իրարէ չատ տարբեր ուղղութեանց հետեւելով հանդերձ, իրարու լրելեայն համաձայն են հակահայկական քաղաքականութեան մէջ։ Այդ Սատրազամներն են՝ Ալի փաշա, Մահմուտ Նէդիմ փաշա, Միտհատ փաշա, Մէհէմմէտ Բիւշրի փաշա, Հիւսէյին Ավնի փաշա։

Նախ յիշեցնենք թէ Միտհաթ փաշային Սատրազամ ըլլալէն առաջ, Թուրքիոյ Քրիստոնեաները ենթարկուած էին ուղղակի Արտաքին գործերու պաշտօնատան իրաւասութեան։ Պատրիարքարանները իրենց բոլոր թագրիրները կը դրկէին Խաբրիխէն։ Իրենց յարաբերութիւնները արտաքին գործոց Նախարարութեան հետ։ Քրիստոնեաները կը նկատուէին կերպով մը Եւրոպայի պետութեանց հսկողութեան ներքև։ Միտհատ փաշա, Երիտասարդ Թուրքերուն պետը, ուզեց այս առանձնաշնորհումը ջնջել, ինչպէս կը հետամտէր քրիստոնէից բոլոր առանձնաշնորհումներուն ջնջմանը (ձիշդ հիմայ ալ ատիկա կ'ըլլայ։— Մ. Խմբ.)։ Ուստի եւ Պատրիարքարաններուն կարեւորութիւնը տկարացնելու համար զանոնք ենթարկեց Դատական և Կրօնական գործերու Նախարարին իրաւասութեանը, նկատել տալով զանոնք իբր պարզ կրօնական հասարակութիւններ, առանց ո և է քաղաքական նշանակութեան։ Այդ թուականէն սկսեալ հետզհետէ աւելի կնճռոտեցան Պատրիարքարանները և Դրան յարաբերութիւնները։ Արտաքին գործերու Նախարարները քիչ չատ աչքի առիւ կ'ունենային դեսպանատունները, և Պատրիարքարաններու հետ բաւական ակնածանքով կը վարուէին, դիւանագիտական ձեւակերպութիւնները յարգելով։ Իսկ զատական Նախարարները, քաղաքական նրբութեանց անտեղեակ, ամէն խնդիր իսլամական դեռնին ըմբռնումներովը սկսան քննել։ Օրէ օր Պատրիարքարանները և Ատլիյէն իրարմէ կը հեռանային, մինչեւ, գոնէ մեր Պատրիարքարանը, բացարձակօրէն ընդդիմադիր հանդիսացաւ։

Երբ մեր յարաբերութիւնները Խարիճիյէն հետ էին, ընդհանրապէս Նախարարները քաղաքավարժ կ'երևային և արտաքին ձեւերու յարգող Կոչտ ու կոպիտ Նախարարները հազուագիւտ բացառութիւն կը կազմէին, և ասոնց մէջ տխուր յիշատակ մը թողած է Եգիպտացի Խալիլ Շէրիֆ փաշան, որ Հայոց չատ հակառակ էր, գլխաւորապէս Եգիպտոսի մէջ Հայ փայատներու հետ ունեցած դժուարութիւններուն պատճառաւ։ Պոլիս խուլ Թշնամութիւն մը կար Շերիֆ ու Աբրահամ փաշաներու միջև։ ու Հայը, Աբրահամ փաշա, տապալեց Եգիպտացին։

Այս Շերիֆ փաշան էր որ Նախատատան վարմունք ունեցաւ Պատրիարքարանին դէմ՝ Էրզնկեանի և Բդիի չրջականներու հարստահարութեանց խնդրին պատճառաւ։ Խրիմեան Պատրիարք Շահ Հիւսէյինի խնդրին առթիւ իր զրած Թաքրիրներուն կծու պատասխան մը առաւ։ Շերիֆ փաշա կը յայտարարէր թէ Պատրիարքարանին Թագրիրները անհիմն էին, և անոնց ծագումը կը վերագրէր երկու եկեղեցականի՝ Մելքիսեդեկ և Եփրեմ Սրբազաններուն զրգռումներուն։ Արտաքին գործոց Նախարարը կը պարսաւէր Պատրիարքարանը որ քանի մը անհանդարտ մարդերու գործիք եղած էր։ Պատրիարքը անմիջապէս կը բողոքէ Սատրազամին, որուն կը զրկէ նաև պատճէնը Խալիլ Շէրիֆի փաշային ստացած Թագրիրին։ Ու կը յայտարարէ թէ «Արտաքին գործերու Նախարարը իրեն զրկած ծանուցագրին մէջ գործածած է անանկ լեզու մը որ նախընթաց չունի և վիրաւորիչ է Հայ Ազգին Պատրիարքարանին արժանապատուութեանը»։ Եւ այս առթիւ Պատրիարքը վերստին կը կրկնէ Էրզնկեանի և Բդիի չրջականներու Հայ մարդերուն գանգատները Քիւրտ պէյերու և անոնց արքանեակներուն դէմ։ գանգատներ՝ որոնք բազմաթիւ տարիներէ ի վեր կը լսուին և կը մնան անդարման։ Իրաւ է որ Դուռը որոշումներ տուած և հրամաններ զրկած է, բայց նահանգային իշխանութիւնները չեն ուզած գործադրել կեդրոնէն ստացուած հրամանները։ Պատրիարքարանը ուրեմն այս հրամաններուն գործադրութիւնը կը պահանջէ։ Այդ թագրիրն ալ առանց պատասխանի կը մընայ։

Հիմակ համառօտենք Շահ Հիւսէյինի պատմութիւնը, Պատրիարքարանի թագրիրներէն։

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

(Վերջը յաջորդով)

ԲԱՐԻՁԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

15 Յունիս 1912

Ֆրանս. Ռանթ	93,72
Օսմ. Միաց.	89,71
Օսմ. Երկաթուղի	205,50
Պանս Օթոման	699,—
Պալիա Դարատայրն	386,—
Թրանսվալ	

ԻՏԱԼԵԻԱԹՈՒՐՔ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ՄԻՋԱՄՏՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

ԻՐԱՒԱՐԱՐ ԱՏԵԱՆ

«Ժէյն Թիւրք»ի Լոնտոնի թղթակիցը հետեւեալը կը հեռագրէ իր թերթին.—

Հաստեղի լաւատեղեակ չրջանակները կը կարծեն գիտնալ թէ տէրութեանց երկու խմբակներ արդէն իսկ կազմուած են հաւաքական աշխատութեան մը համար ի նպաստ պատերազմի ելքին։ Անգլիոյ բոլորտիքը հաւաքուած տէրութեանց տեսակէտն է արգիլել Արշիպեղագոսի մէջ պատերազմական ամէն գործողութիւն և համոզել Իտալիան իր բոլոր ջանքերը կեդրոնացնելու Տրիպոլսոյ մէջ։ Եթէ այս վերջին փորձը չյաջողի, այս խմբակը թէ Հռոմի և թէ Բ. Դրան սատ դիմում պիտի կատարէ միջամտելու տեսակէտով, բայց այն պայմանաւ որ եթէ այս միջամտութիւնը ելքի մը չյանգի, խնդիրը, ընդհանուր խաղաղութեան սիրոյն յանձնուի Իրաւարար Ատեանի։ Միւս խմբակը որ բոլորուած է Գերմանիոյ չուրջ, այս պատերազմը կը նկատէ գաղթային պատերազմ մը և թէ միջազգային չահերն ու աշխարհի խաղաղութիւնը կը պահանջեն որ պատերազմը կարելի եղածին չափ չուտ վերջանայ, պէտք է որ Եւրոպա համերաչխի երկու կողմն ալ զոհացնելու ձև մը գտնելու թշնամութիւնները արագ դադրեցնելու պարագային։

ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ԿՂԶԻՆԵՐԸ

Բոլմիոյէն հետեւեալը կը գրուի եւրոպական թերթի մը.— Իտալացիք իրենց գրաւած կղզիներուն մէջ... խարը կը դնեն։ Միայն Ասթիբալիան, Հռոդոսի և Շարքիի (Հռոդոսի դէմ պզտիկ կղզի մը) վրայ է որ իտալական դրօշ պարզած են, մինչդեռ միւս ինը կղզիներուն վրայ կը թողուն որ ծածանի բնակիչներուն կողմէ ընտրուած դրօշ մը, դրօշ որ չատ կը նմանի հելլէնականին և կապոյտ ֆոնի մը վրայ կը կրէ ճերմակ խաչ մը։ Վերոյիշեալ երեք կղզիներու պաշտօնական թուղթերուն վրայ «Իտալիոյ Թագաւորութիւն» բառերը կը կարդացուին, իսկ միւս ինը կղզիներուն վրայ «Իտալական կառավարութիւն»։ Շարքի կղզին դեռ նոր գրաւուած է դեր-Ծովակալ տ'Ասթէ-Սթէլլի կողմէ որ իր սպայակոյտով ներկայ գտնուեցաւ մեծ եկեղեցւոյն մէջ կատարուած գոհաբանական ազօթքներուն։ Բնակիչներուն ուրախութիւնը մեծ էր։ Դեր-Ծովակալը Հռոդոս վերադարձած ատեն, Շարքիին մէջ Թողուց Թորփիլլաֆած մը։ Շարքի՝ դրացի Ալիմնիա կղզին հետ, որ մօտը կը գտնուի Ասթրաբալիսյին, լաւագոյն խարսխակէտեր ունի Հռոդոսի և Կրետէի միջև։ Մայիս 30ին, Զօր. Ամէլիո Հռոդոսէն Սինա կղզին մեկնեցաւ, ժողովուրդը խանդավառ ընդունելութիւն ըրաւ Դպրոցներու ուսանողներ զօրավարին ի պատիւ կեցած էին կարգաւ քարափին երկայնքը իտալական և յունական դրօշներով ու ծաղկեփունջեր ի ձեռին։ Սինայի հին քաղաքապետը ընդունելով Զօր. Ամէլիոն, յոյս յայտնեց որ իտալական ազնիւ ժողովուրդը Թոյլ չպիտի տայ որ նորէն Թուրք լուծին տակ իյնան։ Ժողովուրդը խանդավառ ցոյցեր կ'ընէր Իտալիոյ և Յունաստանի հացէին։ Գրաւեալ 12 կղզիներու կողմէ պատուիրակներ ժամ առնէն պիտի գումարուին Բաթմոսի մէջ խորհրդակցելու իրենց հաւաքական չահերուն վրայ։

ՀՌՈԴՈՍԻ ՄԷՋ

«Թան»ի հետեւեալը կը գրուի Յունիս 1 թուով.—

«Վիթթորիո-Էմմանուէլէ» ծովակալ Նաւը և «Սէն Պոն» այս առաւ մեկնեցան Հռոդոսէն, դէպի Սաթրաբալիա ուրէկ պիտի անցնին Իտալիա։ Ինը ամիս է որ այս զրահաւորները չարունակաբար չարժման մէջ են։ Ծովակալ Վիալէ իր գրօը պիտի պարդէ «Բէճինա Էլէնա»ի վրայ որ Նորէն իր արդուզարդը ըրաւ։ Այս նաւը եգէական պիտի մնայ Նորէն յառաջիկայ չաբթուան վերջերը։ Բազմաթիւ Թուրք ընտանիքներ արտօնուեցան մեկնելու։ Ասոնք ընդհանրապէս այնպիսի ընտանիքներ են որոնց այրերը գերի բռնուած են կամ աքսորուած Բիրէա։ Պաշտօնի վրայ մնալ չուզող Թուրք պաշտօնատարները գաղթին միջոցաւ Զօր. Ամէլիոն արտօնութիւն խնդրեցին Պոլիս մեկնելու հաւատար Թուրք կառավարութիւնը որուն դիմում բրած են ասոնք Մայիս 8էն ի վեր տակաւին հրահանգ չէ տուած անոնց, բայց յայտնի է թէ այս պաշտօնեաները չեն կրնար Հռոդոս մնալ։ Հաղիւ կը բաւէ իրենց առած ամսաթղթակը։

ԿՂԶԻՆԵՐՈՒ ՑՈՒՆՈՑ ՊԱՀԱՆՋՈՒՄՆԵՐԸ

«Սէքօլօ» կը հրատարակէ Բալիմոս կղզին ներկայացուցիչին կողմէ Ծովակալ Վիալէի ուղղուած ճառ մը, որով փափաք կը յայտնուի կղզին կցել Յունաստանի և վերջնել Օսմ. տիրապետութիւնը։ Բոլոր կղզիներուն մէջ ժողովուրդը ինքնօրինութիւն կը պահանջէ։

*** «Բէօնիչէ Զայթունկ» մասնանիչ կ'ընէ «Ֆիկարօ»ի մէջ հրատարակուած Հռոմի թղթակցութիւն մը՝ իբրեւ ապացոյց մը թէ գերմանատեաց զրպարտութիւնները կը չարունակուին այն կարծեցեալ ծրագրին նկատմամբ թէ Գերմանիա կ'ուզէ կղզի մը իւրացնել Արշիպեղագոսի մէջ։ Գերման թերթը ըսելէ վերջ թէ այս ամբաստանութիւնները անուշտ պաշտօնական չրջանակներու մէջ ալ կը սպրդին, կը յարէ.— Այդ տեսակ խօսքեր կ. Պոլսոյ մէջ տնաճութիւն պատճառելու բնոյթ ունին և տարակուսելի է որ կ. Պոլսոյ մէջ պատերազմասիրական զգացումներու աճումը համազատասխան ըլլայ Իտալիոյ չահերուն։ Արշիպեղագոսի Յոյներուն յիշատակագրին գալով, որով օսմ. տիրապետութեան վերցուիլը կը պահանջուի, ցարդ տեղեկութիւն մը առնուած չէ թէ տէրութեանց տեսակէտը ինչ է այդ պահանջումին նկատմամբ, բայց հիմակուընչ կարելի է ըսել թէ Յոյները պիտի չկրնան յոյս դնել տէրութեանց միաձայն հաւանութեանը վրայ՝ այդ պահանջումին համար, որ անհամապատասխան է Թուրքիոյ չահերուն։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԿՈՐՈՒՍՏՆԵՐՈՒՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՑԱՆԿԸ

Իտալական պատերազմական նախարարութեան պաշտօնական ցանկին համաձայն, անաւանիկ ինը ամիսէ ի վեր պատերազմին դաշտին վրայ մեռած կամ վիրաւորուած Իտալացիներու թիւը.— 37 սպայ, 588 զինուոր մեռած։ Ասոնցմէ զատ կան նաև 2 սպայ և 325 զինուոր անյայտ։

«Ժէյն Թիւրք» հետեւեալը կ'աւելցնէ այս հատուածին տակ.— Ինը ամսուան պատերազմ մը՝ ուր Իտալացիք ունեցան ամէն օր լուրջ ընդհարումներ, նոյն իսկ ճչմարիտ ճակատամարտներ և ո՛չ իսկ հազար կորուստ։ Կա՛մ Իտալացիները անպարտելի են և կամ իւրաքանչիւր խուսափելու համար հարուածներէ։ Իտալիա ծախսած պիտի ըլլայ ուրեմն մօտ ատենէն կէս միլիառ ֆրանք, և հարիւր հազարաւոր զինուոր պիտի զրկած ըլլայ պատերազմի մը համար որ իրեն ոչ իսկ հազար զինուոր կ'արժէ։ Տեղն է հարցնելու թէ զո՞վ կը խաբեն։ Իտալացիները թէ ամբողջ աշխարհը։

ԻՏԱԼԱՑԻՆԵՐՈՒՆ ՄԵԿՆՈՒՄԸ

Իտալական Բարեգործական Ընկերութիւնը կը ծանուցանէ թէ իտալական հրպատակներու փոխադրութեանը յատկացուած «Էլլա» չոգենաւը, որ վերջինն է, յառաջիկայ Գշ. ճամբայ պիտի ելլէ, վասն զի այդ թուականին կ'աւարտի օսմ. կառավարութեան կողմէ տրուած պայմանաժամը։

*** Աւելի քան 500 Իտալացիներ առջի օր Պոլսէն մեկնեցան «Լլօքօլիս»ով և «Մարկարիթա»ով։ Իտալական բարեգործական ընկերակցութեան կողմէ վարցուած «Էլլա» չոգենաւը որ այլօր պիտի մեկնի Պոլսէն, 1000 Իտալացիներ պիտի տանի, կ'ըսէ «Սթամպա»։

ԻՏԱԼԱՑԻՆԵՐԸ ՏԱՐՏԱՆԵԼԻ ԱՌՋԵՒ

Պիրէոնէն ժամանած ռումանական չոգենաւը Տարտանելէն երեք ժամ հեռուն հանդիպեր է Իտալական երկու մարտանաւի։

Մ. ԲՈՒԷՆՔՈՒԷԻՆ ԼԱՒԱՏԵՍ ԱՅՑԱՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Բարիզէն Յունիս 14 թուով կը հեռագրուի.— Վարչապետ և արտաքին գործոց Նախարար Մ. Բուէնքաէ արտաքին գործոց պիւտճէին վիճաբանութեան առթիւ, ճառ մը արտասանեց որուն մէջ, մասնաւորաբար յայտարարեց.— «Հակառակ Իտալ-Թուրք պատերազմին՝ Եւրոպայի վրայ թողած տնաճութեան, և հակառակ խաղաղութեան յաղողութեան մասին տիրող անստուգութիւններուն, ոչ մէկ կնճռոտութենէ կը վախցուի։ Ֆրանսա կը պահէ միշտ երկու պատերազմիկներուն հանդէպ սիւնոյն ընթացքը։ Անիկա հաւատարիմ կը մնայ իր բացարձակ չեզոքութեան։ Մենք Թուրքիոյ հետ ունեցանք բարեկամութիւններ ունինք։ Ֆրանսա իսկամ մեծ պետութիւն մըն է և մենք ոչինչ կ'ուզենք ընել որ կարենայ տկարացնել մեր ազդեցութիւնը Ափրիկէի մէջ։ Մենք յարած ենք Իտալիոյ անձուկ կապերով զորս նոր միջադէպերը չեն թուլցուցած։ Այն զորձերը որոնց կ'ակնարկեմ՝ իրաւարարութեան ենթարկուած են, և մեր նաւերէն ոչ մէկը այլևս ենթարկուած է այնպիսի այցելութիւններու որոնց հետևանքով պարտաւորեցանք բողոքել։ Թիւրիմացութիւնը ցրուած է այսօր և՝ այնքան յիշատակներով իրար միացած երկու ժողովուրդներու զգացումները ոչնչով փոխուած են։

ԳԵՐՄԱՆ ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պերլինէն յունիս 14 թուով կը հեռագրուի.— Գերման մամուլին մէջ զարմանք կը յայտնուի Արշիպեղագոսի կղզիներուն Միւութեան քօ Փիթէն կողմէ հրատարակուած յիշատակագրին մասին որով կը խնդրուի Իտալիայէն, Ռուսիայէն և Ֆրանսայէն զիրենք Սամոսի կղզիին բէժիմին նման բէժիմի մը տակ դնել։ «Բօսթ» կը գրէ.— Կղզիները բաւական հասունցած չեն ապահովելու համար իրենց անկախութիւնը։ Տէրութիւնները, այսու հանդերձ, պիտի յանձնարարեն խստիւ Թուրքիոյ, խուսափելու բռնութիւններէ և անիրաւութենէ։ «Ֆոսիչէ Զայթունկ» կ'արտայայտուի սապէս.— Արշիպեղագոսի Յոյները, օրինակի համար Սամոսինները, խիստ երջանիկ չեն։ Տէրութիւնները որոնք վերջի վերջոյ պիտի միջամտեն ո և է կերպով, պիտի գտնեն լուծում մը՝ ներկայացնող կարգ մը մարդկանական և արդար ապահովութիւններ։ Եգէականի կղզիներուն խնդիրը, միայն որ, իտալա-Թուրք պատերազմին միակ անթափանցելի հանելուկը չէ։

*** Վիեննայէն կը հեռագրուի յունիս 14 թուով.— «Սէյէմայնէ Զայթունկ»ի համաձայն, Թուրքերու կողմէն արտայայտուած երկիւղները ի մասին Արշիպեղագոսի մէջ իտալական նոր յարձակման մը, դրական ոչ է հիմ չունին։ Իտալական կառավարութիւնը այժմ չկորոշեր եգէականի մէջ գործողութիւն մը կատարել, ոչ ալ գրաւել Սագզը։ Ընդհակառակը «Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ» կը կարծէ գիտնալ թէ դիւանագիտական շրջանակները, վերջերս կը նկատեն Սագզի գրաւումը, բայց Միտիլինը կը գտնեն կասկածելի։

ՁՕՐ. ԱՄԷԼԻՕԻ ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆՆԵՐԸ

Զօր. Ամէլիո յանուն Իտալիոյ Թագաւորին հետզհետէ շրջաբերականներ հրապարակ կը հանէ Հռոդոսի մէջ։

Առաջին շրջաբերականի մը մէջ կը յայտարարէ թէ կառավարութեան մասնաւոր արտօնութիւնը ձեռք բերել պէտք չէ արմտիքի և ուրիշ երկրագործական արտադրութեանց հունձքի համար։ Երկրորդով, կ'ըսէ թէ 0)0 12ուկէս տասանորդը պիտի զեղչուի 0)0 10ի։

Միւս կողմէ Հռոդոսի Թաղապետութիւնը հետեւեալ կանոնագիրը կը հրատարակէ ապահովելու համար փոդոցներու մաքրութիւնը.—

1. Բացարձակապէս արգիլուած է փոդոցներուն մէջ աղտեղութիւն թափել։

2. Ամէն առտու աղբերը պէտք է ղրուին մնտուկի մը և կամ կողովի մը մէջ, ու զետեղուին տուներու կամ վաճառատուններու առջև։ Թաղապետութեան պաշտօնեաներ որոշեալ ժամանակին պիտի դան առնել զանոնք։

3. Այս կերպ չչարժողները 1-5 ֆրանք տուգանք պիտի տան։

4. Տուգանքը չվճարողները պիտի պատժուին։

ՀՌՈԴՈՍԻ ԻՍԼԱՄՆԵՐԸ

«Տէպա» կ'ըսէ թէ Հռոդոսէն հասած լուրերը չատ տագնապալի ցոյց կուտան Հռոդոսի իսլամներուն կացութիւնը։ Քրիստոնէից տրուած դիւրութիւնները իսլամներուն չեն տրուիր։ Այսպէս, այս վերջիններուն արգիլուած է կղզիէն մեկնիլ առաջաստանալով կամ չոգենաւով, սահմանները անցնիլ և դաշտ երթալ իրենց այգեգործութիւնը կատարելու։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՋԻՐԸ

«Իթթիհատ» կը տեղեկանայ թէ կառավարութիւնը հինգ առ հարիւր պիտի պակսեցնէ քաղաքային և զինուորական պաշտօնատարներու ամսականներէ պատերազմի ամբողջ ընթացքին։ Այս կերպով կառավարութիւնը ամսական զրեթէ 39000 ոսկի պիտի չահի, որով պիտի զոյուն պատերազմի արտասովոր ծախքերը։

*** «Թէրճէման» կ'ըսէ սակայն թէ իր կատարած քննութիւնը չէ հաստատած թէ կառավարութիւնը ասանկ մտադրութիւն մը ունի։

ԻՏԱԼԱՑԻՔ ԿԱՐՄԻՐ ԾՈՎՈՒ ՄԷՋ

Սուրիոյ «Էլ-Ռէյյաթ» Թերթը Քօնֆիտայի վերջին ամրակոծման վրայ հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հաղորդէ, զորս քաղած է ականատեսէ մը.—

Մինչ Քանֆիտա գտնուող զօրախումբերը և ամբողջ ժողովուրդը զբաղած էին դիմադրելու Իտալացիներուն, քաղաքը յարձակում կրեց մատնիչ Իսրիսի 2000 մարդոցմէն։ Զօրախումբերը ետ մղեցին այս հրոսակները ինդնօթի հարուածներով։ Իտալական նաւատորմիղը իր կարգին, անդիտանալով օսմ. զօրախումբերուն գտնուած տեղը, իր ռումբերը տեղացուց Իսրիսի մարդոց գլխուն։ Կռիւը գիշերը դադրեցաւ Իտալացիք օգուտ քաղելով մթութենէն, ցամաք թնդանօթ, հրացան, արմտիք և ուրիշ նի թեր հանեցին Իսրիսի մարդոց ինչպէս նաև Իտալացի օգնական զօրաց համար։ Հետեւեալ օրը, եէմենի հրամատարէն զրկուած ձիաւոր մը նամակ մը բերաւ որով կ'ըսուէր թէ երեք գումարտակ ճամբայ ելած են։ Այս լուրին վրայ, Իսրիսի մարդիկը փախան։

ՄԷՋԵՍ ԿՂԶԻՆ ԻՍԼԱՄՆԵՐԸ

«Թէրճման» հետեւեալ նամակը ստացած է Մէյլէնէն, Մայիս 20 թուով. Կարգ մը լրագիրներ Սբօրատ կղզիներու վրայ խօսած ատեն ոչ մէկ յիշատակութիւն ըրած են Մէյլէս կղզի մասին, որու բնակչութեան՝ վերջին օրերուս մէջ ունեցած մահհոգութեանց առթիւ ալ պարտաւորեցայ ես գրել։ Իտալացիք երբ Սիմպէքի, Լէրիոզ, Բալիմոս և միւս «Սբօրատ» կղզիները գրաւեցին, ոչ մէկ կասկած ունեցանք թէ մենք ալ չպիտի գրաւուինք։ Արդարեւ Թշնամին մէկ զրահաւորը և Թորփիլլաւոը մայիս 1ին առտուն կանուխ մեր նաւահանգիստը գալով քարափ 15 զօրք հանեց։ Ուրիշ մակրկով մը գարձեալ 15 զօրք և երկու սպայ հասան որոնք Քարանթինայի առջև եկան ու ըսելէ թէ նաւերը պիտի խուզարկեն և եթէ զինուորներու դէմ պզտիկ յարձակում մը ըլլայ ամբողջ կղզին պիտի կրակի տրուի, սկսան խուզարկել օժանդակութեամբ մէկ քանի կղզիներու։ Թէպէտ և նաւահանգիստի վերատեսուչը յայտարարեց թէ նաւերուն մէջ առևտրական ապրանքներ միայն կը գտնուին բայց Իտալացիք նորէն խուզարկեցին, և ոչինչ գտան։ Իտալական չոգենաւերը երբ կղզիին առջև հասան, կղզիին զանազան կէտերէն զանգակի ձայներ սկսան հնչել մինչ որ մեռելի մը տպաւորութիւնը թողուցաւ Քրիստոնէից ուսանողները ձեռքերնին ծաղիկներով քարափին վրայ կանգնած էին։ Յունական դպրոցին տնօրէնը և մետրապոլիտի փոխանորդը կղզեցիներու կողմէ իբր պատուիրակ Զօր. Ամէլիոի դրկեցին ազերսագիր մը որով կը խնդրէին որ կղզին ժամ մը առաջ Իտալիոյ կցուի, պատուին իրենք Թուրքերուն լուծէն և իրենց նաւերը Իտալական դրօշ պարզելով սկսին գործել։ Զօր. Ամէլիո ալ արտօնեց որ իրենց նաւերը կապոյտ ֆոնի վրայ ճերմակ խաչէ դրօշ պարզեն, օսմ. կառավարութեան ի նպաստ և Իտալիոյ անընդպատ չարժումներ չկատարեն։ Զօր. Ամէլիո ազդարարեց նաև որ, այն պարագային երբ իրենցմէ մէկը այս հրահանգներուն հակառակ չարժի, միւսներն ալ պատասխանատու պիտի բռնուին։

ՄԻՆՉԵՒ ՈՐ ԻՍԼԱՑԻՆԵՐԸ ՄԵԿՆԻՆ

«Պերլինէր Թակէպլաթ» կ'ըսէ որ թէպէտեւ մեծ տէրութիւնները Հռոմի մօտ դիմում կատարած են որպէսզի Իտալիա վաղ անցնի Արշիպեղագոսի մէջ գործելէ, բայց անիկա կ'սպասէ որ Թուրքիայէն վտարուած Իտալացիները ամբողջովին մեկնին որպէսզի, անմիջապէս վերջ նոր յարձակում մը ընէ Արշիպեղագոսի մէջ։ Պերլինի մէջ այս պարագան խիստ կը կարծուի։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԽՌՈՎՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ ՄԷՋ

«Թան»ի Պուտապէշթի թղթակիցը կը հեռագրէ.—Ազգանուններու ժողովին յանձնաժողովները երեկ կէս օրէն վերջ, գումարուելով ընդունեցին զինուորական օրէնքները 12ի դէմ 29 ձայնով։ Ընդդիմադիրները ջանացին ապացուցանել թէ երեսփ. ժողովը այս օրէնքները օրինաւոր կերպով չքննէարկեց և առաջարկեցին վերադարձնել զանոնք անոնց, որպէս զի աւելի կանոնաւորապէս քննէարկէ։ Վարչապետ Մ. տը Լուքաչ, պաշտպանեց երեսփ. ժողովոյ նախագահին կոմս Թիցայի ինչպէս նաև մեծամասնութեան դրածելակերպը, և ըսաւ թէ մտանգաւոր հետեւանքներ կրնայ ունենալ հունգարական խորհրդարանին երկու ժողովներուն միջև ծագելիք պայքարը։ «Թող որ, աւելցուց ան, կարելի է միջոցը գտնել իրերը դարմանելու և զոհացնելու կարելի եղածին չափ թէ աւագանիները և թէ երեսփոխանները»։ Միւս կողմէ, ընդդիմադիր կուսակցութիւնները ամբողջական նիստ մը գումարեցին Ճըրթի խըմբակին ակումբին մէջ։ Անոնք որոշեցին չարունակել իրենց կատաղի պայքարը ընդդէմ կոմս Թիցայի, մեծամասնութեան, և Լուքաչի դահլիճին դէմ։ Անոնք պիտի ջանան մասնաւորաբար գրգռել նահանգները։ Այս գումարումէն վերջ ընդդիմադիր պետերը ընդունեցին հանալարանական երիտասարդութեան պատուիրակութիւնը և ուսանողները մեկնեցան յետոյ ակումբէն երգելով Քոսութի երգը։ Ընկերվարականները երկկ Տէպրէզէնի մէջ միթինկ մը կազմակերպեցին ընդհանուր գործադուլի համար։ Ցուցարարները հարկադրեցին բոլոր առեւտրականները փակել իրենց վաճառատունները, ինչպէս նաև Թրամվէյները կանգ առնելու։ Երկու վաղնեներ տապալուեցան և կողոպտուեցան։ Ցուցարարները ցոյցեր ըրին նաև Արատի, Սցէկէտի և Քաբօսկարի ու Բըրէզվուրկի մէջ։ Արատի մէջ կառավարական «Արատի» թերթին տպարանը կողոպտուած և թալանուած է։ Քաբօսվարի մէջ ամբոխը կոտրած է ազգային քաղաքնոին ապակիները և յարձակած ոստիկանութեան վրայ։ Զօրախումբերը պարտադրուած են միջամտել։ Պուտապէշթի մէջ անդորրութիւնը կատարեալ է։ Սակայն և այնպէս, ոստիկաններ և ոստիկան-զինուորներ գիշերը փողոցները կը շրջին։ Խորհրդարանը պարարուած է միշտ, և զօրքը պատրաստ առաջին հրամանին զոր-ծելու։ Կոմս Թիցա երեկ նորէն պաշարեալ տուաւ Խորհրդարանը և չթողուց որ վերտարեալ երեսփոխանները մտնեն։ Մեծ մասը մեկնեցաւ բողոքելով, բայց ոմանք խմբովին ուղղուեցան ժողովրդական-կղերական կուսակցութեան ակումբը։ Անցորդներ ալ միացան անոնց և թափօր փոդոցներէն անցաւ հայրենասիրական երգեր երգելով։ Ոստիկանութիւնը սակայն վրայ հասաւ և ցրուեց ցուցարարները։ Խորհրդարանը ընդունեց կանոնագրին մէջ խափանարարութիւնը ջախջախելու մասին եղած բարեփոխումները և նիստը յետաձգուեցաւ յառաջիկայ Գշ. օրուան։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԸ ՕՏԱՐՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

Բարիզէն հետեւեալը կը հեռագրուի յունիս 14 թուով.— Ուսանողներու ազգայնական ժողովը արտայայտուեցաւ ընդդէմ օտար ուսանողներու թուոյն մասնակցիլ յաւելման և որոշեց մատուցանել կրթ. նախարարութեան՝ ուղերձ մը, պահանջելով սեղմումը օտար ուսանողներու թուոյն, խիստ հակակշիռ մը հանելով վերկայեալ օտարականներուն ինչպէս նաև զինուորական ծառայութիւն ֆրանսական նեցած օտարականներու համար։ Ֆրանսացի ուսանողներու այս ընդդիմութիւնը հետեւանքն է օտարներու կատարած մրցումին։

ՊԱՐՍԿԱՀԱՍԱՆԻ ԳՈՐԾԵՐԸ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ

Դէլհրանէն կը հեռագրուի «Օ. ժ. Լոյտ»ի թէ Արտաքին գործոց Նախարար Վուղուրկէտ Տէօվլէթի հրաժարականը ընդունուեցաւ։ Իրեն պիտի յաջորդէ Ներքին գործոց Նախկին Նախարար Մահթաշամ էս Սալթանա։ Ներքին գործոց Նախարարութիւնը պիտի ստանձնէ վարչապետ Սամտամ էս Սալթանա և այս կերպով լոկ Պախթիարի տարրերէ պիտի բաղկանայ Դահլիճը։— Ռուսական սահմանագիծէն լուր կը սրրուի թէ կռիւներ տեղի ունեցեր են Շահսիւանէներուն և ռուս զօրաց միջև ու Ռուսերը պարտուեր են։

ՅԵՐՏԻՆԱՆՏ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ ՊՈՒԼԿԱՐ ԹԵՐԹԻ ՄԸ ԿԱՐԾԻՔԸ

Սոֆիայէն կը հեռագրեն յունիս 14 թուով.—«Տէն» պատասխանելով «Թան»ի, կ'ըսէ։—

«Թան» խաղաղութեան յորդորներ կուտայ սեզի, բայց, արդի պարագային մէջ, խաղաղութեան պահպանումը ոչ մէկուն ձեռքն է։ Պէտք է պատերազմին պատճառները վերցնել մէջտեղէն։ Թուրքիոյ ներքին կացութեան անապահովութիւնը անապահովութիւն կը ներշնչէ իր դրացիներուն մասնաւորապէս անկարելիութեան մէջ կը գտնուին իրենց բնական զարգացումը հետապնդելու։ Իրաց այս վիճակը անիսաւափելի վէճերու աղբիւր մը պիտի առաջ բերէ։ Պէտք է չուտ դարմանը տանիլ անոր, բարեհորոգում ներմուծելով Թուրքիոյ մէջ, պետութեանց հակակշիռին տալ։ Պալքանեան տագնապը լուծելու միակ միջոցը այս է։

ՖԱՒՍՏՆ-ՍԻԼՎԱՅԻ ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆԸ

Պուքրէշէն կը հեռագրուի թէ Ռումանիոյ թագուհին առողջական վիճակին մասին տարածուած անհիմն լուրերը— որոնց արձագանգ եղած էինք նաև մենք,— անհիմն են։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱԳԴԸ ՓԱՇԱՅԻ ՄԷԿ ԱՌԱՋԱՐԿԻՆ ՇՈՒՐՋ

«Եէնի Կազէթա» կարդացած ըլլալով «Պերլինէր Թակէպլաթ»ի մէջ թէ նախկին վարչապետ Հաղգը փաշա Իթթիհատական ակումբի մը մէջ առաջարկած էր խնդրել Անգլիայէն օսմ. չահերուն պաշտպանութիւնը կարգ մը պայմաններով,—ինչպէս օրինակի համար Քօվէյթի յանձնումը, Եգիպտոսի կցումը, քարիզիւսիոններու պահպանումը,—կ'աւելցնէ իր կողմէ.—

«Պերլինէր Թակէպլա

ՖՐԱՆՍ. ՄԱՄՈՒԼԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ. — «Տէպա» կը հաւատայ թէ անհիմն է որ Ֆրանս. դեսպանատունը կը ջանայ մասնաւոր առանձնաշնորհումներ ձեռք ձգել Թուրքիոյ Ֆրանսական մամուլին համար։ Ինչպէս միւս բոլոր դեսպանատունները, Ֆրանսական դեսպանատունն ալ բողոքեց մամլոյ օրէնքին դէմ, բայց ապարդիւն։ Թուրքիոյ մէջ հրատարակուած բոլոր օտար թերթերը կը հպատակին Մամլոյ օրէնքին։ Կը հաստատուի «Ռէվէյլ»ի և «Պէյրութ»ի վեր հրատարակութիւնը։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ հեռագրական և թղթատարական ու հեռաձայնի տնօրէն Մ. Վէրչէան որ Պոլիս եկած է, երէկ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Թղթ. և հեռագ. նախարար Թալէաթի պէյի հետ։ Մ. Վէրչէի վերջերս ուսումնասիրական ճամբորդութիւն մը կը կատարէ Պալքաններու մէջ Սերպիոյ, Պուլկարիոյ, Թուրքիոյ և Յունաստանի սիսթէմները ուսումնասիրելու համար։ Պոլսէն պիտի մեկնի Աթէնք։

ՅՈՒՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ. — Ինչպէս ծանուցած էինք, առջի օր Յունաց Պատրիարքարանի Խառն ժողովը նիստ մը գումարեց խորհրդակցելու համար նախ մինչև 45 տարեկաններու զինուորագրութեան վրայ։ Կարճ վիճաբանութենէ մը վերջ, որոշուած է թաղրիր մը գրել կառավարութեան, բողոքելով վերոյիշեալ զինուորագրութեան դէմ։ Այս թաղրիրը պիտի մատուցուի ի մօտոյ։

ՕՍՄ. ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

ՆՈՐ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ՎԱՐԴԳԷՍ—ՀԱՄՊՕԼԱԹ ՄԻՋԱԴԷՊԻ ՄԱՍԻՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԿԱՆՈՆԱԳՐԻՆ ԲԵՐԵՓՈԽՈՒՄՆԵՐԸ

Օսմ. Երեսփ. ժողովը երէկ նիստ գումարեց ժամը 1ին, Նախագահութեամբ Ա. դեր-Նախագահ Մէհմէտ փաշայի։ Նախորդ նիստի ատենագրութիւնը կարդացուելէ յետոյ, խօսք առաւ Իզմիթի երեսփոխան՝ Իսմայիլ Ճանպօլաթ պէյ և դիտել տուաւ որ անցեալ անգամ թէև Վարդգէս էֆ. «Թէրպիյէսիզ» բառին մասին բացատրութիւններ տուած է, բայց ինք անբաւական կը նկատէ տրուած բացատրութիւնը և կը խնդրէ որ Վարդգէս ետ առնէ իր խօսքը։ Ես, ըսաւ Ճանպօլաթ պէյ, երբեք իրեն չուղղեցի իմ խօսքս և երբ. ըսի թէ՝ «Թէրպիյէ տայ՚րէսինէ սէօղ սէօյլէնսին», ասով նախագահին դիտել տալ ուզեցի թէ՝ պէտք է ժողովին որոշումները և անդամները յարգակուէ զերծ ըլլան։ Ոչ մէկ ատեն, ես ինքզինքիս կը ներեմ բարեկրթութեան սահմանէն դուրս ելլել և նախատել ընկերներս մէկը։»

Վարդգէս պատասխանեց թէ՝ ինքալ երբեք միտքէն չանցներ նախատել իր ընկերները, երբ անոնք ոևէ կերպով յարձակում չընեն իրեն և հետեւաբար, ըսաւ, կը կարծեմ որ եղածը թիւրիմացութիւն մըն է և հետեւաբար քան այնտ ետ կ՚առնեմ խօսքս և կը ցաւիմ որ թիւրիմացութիւն մը պատճառ եղած է որ ցաւալի միջադէպ մը յառաջ գայ իմ և Ճանպօլաթ պէյի միջեւ, որ սիրած ընկերներս մէկն է։

Նախագահը տրուած բացատրութիւնները բաւական նկատեց և ժողովը անցաւ օրակարգի խնդիրներու։

Նոր եկող երեսփոխաններէն Գեղամ Տէր Կարապետեան և Հաճի Իլիաս էֆ. ները (Մուշ) և Հաճի Մէհմէտ էֆէնտի (Կոնիա) իրենց երդման արարողութիւնը կատարեցին։

Դիտողները գիտնալով առնող ու ծախող անձերու մասին ժողովին ընդունուած օրինական տրամադրութիւնը օրինազներու յանձնաժողովի կողմէ վերադարձուած էր ժողովին, հարկ եղած փոփոխութիւնները կատարուելէ յետոյ։ Այդ փոփոխութեան համաձայն, Սըվազի երեսփոխան Մուսթաֆա Զիա պէյի կողմէ առաջարկուած արշաւի զդոնները (ոչխար, այծ, եզ, կով եւայլն) գնանալով ծախու առնողներն ու ծախողները առնուազն երեք ամսուան բանտարկութեան կը դատապարտուին։

Ժողովը եւս ընդունեց կատարուած փոփոխութիւնները։

Յետոյ երկրմտական յանձնաժողովին զրկուեցաւ, օրինազներու յանձնաժողովէն վերադարձուած այն թաղրիրը, որով Պոլսոյ երեսփոխանները հրկիզեալ վարչրուն չինութեան համար առաջարկներ կ՚ընէին։

Ժողովը անցաւ օրակարգի առաջին խնդրին։

Կարգ մը երեսփոխաններ, Հալաճեան, Մէհմէտ փաշա, Միֆիտ, Ֆէյզի և այլն, ասկէ առաջ ներքին կանոնագրի յօդուածներուն մէջ ինչ ինչ փոփոխութիւններ բրած և ներկայացուցած էին ժողովին։ Առաջարկը ներկայացնող երեսփոխաններուն կողմէ տեղեկաբեր նշանակուած էր Պետրոս էֆ. Հալաճեան։

Անկէ առաջ խօսք առաւ Սեպանիկի երեսփոխան Բահմի պէյ և ըսաւ թէ՝ Հալաճեան էֆ., իբրեւ առաջարկը բերող երեսփոխաններէն մէկը, չի կրնար միեւնոյն ատեն իբրեւ տեղեկաբեր ներկայանալ։

Հալաճեան էֆ. պատասխանելով Բահմի պէյի այս անտեղի և անիմաստ առարկութեան, ըսաւ թէ՝ եւրոպական բոլոր երկիրներու մէջ օրէնքները կը պաշտպանուին նոյն իսկ օրէնքը չինողներուն կողմէ և այսպէս պէտք է ըլլայ նաև այս պարագային։

Յետոյ ժողովը անցաւ բարեփոխուած յօդուածներուն,

«Նախագահական ատեանի գլուխի առաջին, երկրորդ և երրորդ յօդուածները ընդունուեցան նոյնութեամբ։

Ա. 80Դ. — Երեսփ. ժողովը կարգ մը պարտականութիւններով զբաղող Նախագահական Ատեան մը ունի, որ կը բաղկանայ նախագահէ մը, դերնախագահներէ, քարտուղարներէ և վարչական պաշտօնեաներէ։

Բ. 80Դ. — Քարտուղարներու անուանումը, պաշտօնանկութիւնը, բարձրացումը և պատժելու իրաւունքը՝ առաջին քարտուղարութեան կողմէ եղած դիտողութեան վրայ, կարեւորը կը անօրինուի նախագահին կողմէ քարտուղարներու հետ խորհրդակցելէ յետոյ, նոյնը նաև Երեսփ. ժողովի սենեկապաններու և սպասաւորներու վերաբերեալ խնդիրներու մասին։ Միայն նախագահական Աւազ քարտուղարին պաշտօնանկութիւնը և անուանումը նախագահին կողմէ տեղի կ՚ունենայ, նախագահական ատեանի կողմէ տրուած որոշումէն յետոյ։

Գ. 80Դ. — Նախագահական ատեանին կը պատկանի որոշ կանոնագրի մը պատրաստութիւնը՝ պաշտօնեաներու պարտականութեանց կոչումներու մասին։

Երկրորդ յօդուածի վիճաբանութեան միջոցին Զօրումի երեսփոխան Միւֆիտ պէյ և ուրիշ մէկ քանի երեսփոխաններ դիտել տուին որ Առաջին քարտուղարութեան անուանումն ու պաշտօնանկութիւնը, իբրեւ կարեւոր իրողութիւն, պէտք է որ Երեսփ. Ժողովին բերուի և անոր որոշումը առնուելէ յետոյ գործադրութեան դրուի։

Սեպանիկի երեսփոխան Բահմի պէյ և ուրիշ 14 երեսփոխաններ թաղրիրով մը վերոյիշեալ առաջարկը կրկնեցին, պահանջելով որ այդ կէտը անուանական քուէարկութեամբ ձշդուի։

Նախագահը պարտաւորուած քուէի դրաւ, 167 երեսփոխան կը մասնակցէին քուէարկութեան։ Ժողովը 28ի դէմ՝ 124 ձայնով ընդունեց Բահմի պէյի և ընկերներուն առաջարկը։

Յետոյ կէս ժամ դադար տրուեցաւ. ժամը 4 ուկէսին վերաբացուեցաւ նիստը։

Էվգաֆի պիւտէէն, ինչ ինչ փոփոխութիւններ յետոյ պիւտէէի յանձնաժողովին կողմէ վերադարձուած էր ժողովին, որ ընդունեց կատարուած փոփոխութիւնները։

Ձիրի էֆ. (Ափր. Տրիպոլիս) թաղրիրով մը կ՚առաջարկէր, այլևս չվճռաբանիլ ներքին կանոնագրի յօդուածներուն բարեփոխութեամբ. քանի որ չատ աւելի կարեւոր օրէնքներ ու խնդիրներ կան։

Ձիրի էֆի այս թաղրիրը մերժուեցաւ ժողովին կողմէ և որոշուեցաւ շարունակել վիճաբանութիւնները։

Շապան էֆ. (Էրզրում) բեմ ելլելով և յանդիմանական շեշտով մը դիտել տուաւ ժողովին որ ներկայ պայմաններուն մէջ Օսմ. Կորհրդարանը իրաւունք չունի այս կարգի երկրորդական խնդիրներով զբաղելու։ «Ուրիշ բան չմնաց և ատ՚ով պիտի զբաղինք. ա՞ս է ամէնէն կարեւորը. ատ՞ր համար եկանք մենք հոս։ Նախ գտէք այն կերպը որ մեր ժողովները ժամուն անցնելէ պիտի ազատէ. քարտուղարը սանկ պիտի ընէ, կամ նանկ պիտի չարժի եղեր. միայն երեսփոխանները բոլոր նիստերուն բերելու կերպը խորհեցէք և անիկա բաւական է. պարապ մէկ ատենին միայն սանկ խնդիրներով կրնանք զբաղիլ. անդին կարեւոր խնդիրներ կան։ Մէկ կողմ դրէք այս խնդիրը։» Ժողովը իր համաձայնութիւնը յայտնեց ծափահարելով։

Սակայն նախագահը դա՛ր ձեալ խօսք առաւ Հօճա Իսմ. Մահիր էֆի, որ բեմ ելաւ խօսելու համար։

Զիա պէյ։— Պ. Նախագահ, Շապան էֆ. իր առաջարկը թաղրիրով մը ներկայացուցած է, քուէի դրէք։

Շապան էֆ. — (Տեսնելով որ Մահիր էֆ. կը շարունակէ խօսիլ)։ — Պ. Նախագահ այս ժողովը կամ ինծի ծափահարելու չէր, ինչ որ առաջարկիս հաւանութիւն յայտնելու նշան էր և կամ թոյլ տալու էր որ վիճաբանութիւնները շարունակուին։

Նախագահը կարդացնել տուաւ 15 երեսփոխաններու կողմէ ստորագրուած թաղրիր մը որով կ՚առաջարկուէր բարեփոխեալ Գ. դրդ և Դ. դրդ յօդուածներու մասին միայն վիճաբանիլ և մնացեալները յետաձգել, նկատելով որ ժողովը աւելի կարեւոր օրէնքներ ու պիւտէէն ունի։

Ուսէյտուլլահ էֆ.— Մինչեւ այսօր ո՛ր կարեւոր օրէնքը բերին և մենք չընդունեցանք...։

Նախագահը սակայն նէմչատին պէյի կողմէ եղած առաջարկին վրայ, առանց թաղրիրը նկատի առնելու, ուզեց շարունակել վիճաբանութիւնները։ Թաղրիրին տակ ստորագրող երեսփոխանները սակայն պահանջեցին որ քուէի դրուի իրենց առաջարկը։

Էնկիւրիի երեսփոխան Հօճա Մուսթաֆա էֆ. նստած տեղէն պոռաց թէ՝ Շապան էֆ. ետ կ՚առնէ իր թաղրիրը։

Շապան էֆ. — Ես զատ դինուորական մըն եմ. ես նեռած քայլս անանկ խօսսթեա չեմ առներ. առաջարկս պէտք էր քուէի դրուի։

Ասոր վրայ անուանական քուէարկութեան ձեռնարկուեցաւ և ժողովը 51ի դէմ 73 ձայնով որոշեց շարունակել ներքին կանոնագրի վիճաբանութիւնը։

Նախագահը ժամը 5ին փակեց նիստը, յայտարարելով թէ յաջորդ նիստը տեղի պիտի ունենայ երկուշաբթի կէս օրէ վերջ ժամը 1ին։ Օրակարգին վրայ կը գտնուի նաև «Համախոհութիւնները» մասին պատրաստուած խիստ օրէնքը։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՉԱԼԿԱՐԱՅԻՆԵՐՈՒ ՀՈՂԱՅԻՆ ԽՆԴՐԻՆ ՇՈՒՐՋ

Զալկարայի հայ ժողովրդեան սեփականութիւնը եղող հողաբաժնի մը վրայ իսլամ ժողովրդէն ոմանց կողմէ եղած ոտնձգութեանց դէմ բողոքներ տեղի ունեցած էին։ Պարիսիարքարանի և միջոցներ ձեռք առնուած էին։ Դատական պաշտօնատունը նկատի առնելով այս վէճը ինչպէս Տարփատի և Ինկիսարի իսլամ ժողովրդեան վճռած է և հաղորդելով զայն հրամայած է ոչնչացնել այս տարուան 1000 քիլէի մօտ սերմանուած ցանքերը՝ որոնք կը պատկանին Զալկարայի Հայերուն։ Այս հրամանին վրայ Սէօյիւտի գայմագամը գործադրելու համար, իր մօտ կը հրաւիրէ Զալկարացիները, անոնց ցոյց տալով պաշտօնական հեռագիրը։ Այս մասին հետեւեալը կը գրուի Պարիսիարքարան պատկանեալ առաջնորդարանէն.—

«Զալկարացի ազգայինք յուսահատ և ճարահատ մեզ դիմելով գիշերանց անմիջական դարման կը խնդրեն իսլամ գործադրութիւնը յետաձգելու հաւար։ Մենք եւս մեր կարգին դիմեցինք տեղւոյս միւթէսարիֆին մօտ, խնդրոյ առարկայ եղող հողային խնդրոյն մասին պէտք եղած բացատրութիւնները տալով։ Լուրջ խորհրդակցութենէ վերջ որոշուեցաւ Սէօյիւտի կառավարութեան կողմէ հաշտարար մարմին մը ղրկել, յետաձգելու համար իսլամի գործադրութիւնը մինչեւ հունձքի քաղի վերջանալը։ Սակայն Սէօյիւտի պաշ քեթիպը իսլամ տգէտ ժողովուրդը անուղղակի կերպով զրդելով ոտքի կը հանէ հաշտարար յանձնախումբին որոշումը մերժել տալով։ Սէօյիւտի գայմագամը ապագայ պատասխանատուութենէ ինքզինք ազատ նկատելու համար, տեղւոյս միւթէսարիֆութեան հեռագրելով զինուորական ոյժի պէտքը կը զգացնէ որ և է պատասխանատուութեան դէմ պատասխան գտնուելու համար։ Կառավարիչ Խմայիլ Հազգը պէյ Սէօյիւտի գայմագամութենէն այս հեռագիրը ստանալէն անմիջապէս վերջ մեզ իր մօտ հրաւիրելով կրկին խորհրդակցութիւն մը կատարելով որոշեցինք Զալկարայի Հայոց ի նպաստ կարգադրել։ Որ և է անկարգութեան առաջքը առնելու համար, երկու ժողովուրդներու միջեւ, Սէօյիւտի միւֆթին Տարփատ ղրկուած է իսլամ ժողովուրդը հանդարտութեան հրաւիրելու և անհասատները օրինաց համաձայն դատապարտելու։ Մեր կողմէ ալ պէտք եղած յորդորները եղած են։»

ԷՕՄՐԱՆԻԷԻ

ՓՈԽ-ԴԱՑՄԱԳԱՄԻՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Ատանայի առաջնորդ Տ. Շահէ Վրդ. Պարիսիարքարան ղրկուած նամակի մը մէջ կ՚ըսէ.— Էօմրանիէի գայմագամի փոխանորդ հարիւրապետ Ղալիպ պէյ թէ տեղական գանգատանաց թէ մեր դիմումներուն իբր հետեւանք հեռացուեցաւ իր պաշտօնէն։ Գալով գրաւուած հողերու խնդրին որ է Ձիհան գաւառակի կեդրոնին մօտերը գտնուող և Տէօրթ—Եոյի մերայնիներէն Դարավարդանեաններու վերաբերող ագարակի մէջի չէնքերու սեփականութեան պարագան և այդ առթիւ ծագում առած կռիւի մը Ձիհանի՝ թէ Էօմրանիէի դատարանին կողմէ նայուելու պահանջումները կարգադրուած է մերայնոց ի նպաստ։ Բայց որում Առաջնորդարանս իր կատարած դիմումներուն իբր արդիւնք յաջողած է որոշում առնել Նահանգ. Ամբաստանիչ ատեանէն թէ խնդրոյ առարկայ դատը կը վերաբերի Էօմրանիէի գաւառակին պատկանող ագարակի մը և հետեւաբար դատավարութիւնը պէտք է տեղի ունենայ ոչ թէ Ձիհանի այլ և նախապէս Էօմրանիէի և ապա Օսմանիէի մէջ։

ԳՈՒՐՈՒ—ԶԷՇՄԷԻ

ԹԱՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ ՀՉՇԻՒՆԵՐԸ

Գուրու Զէշմէի Թաղական Խորհուրդը ինչպէս գրած էինք, ասկէ առաջ հրաժարական տուած էր։ Յիշեալ Թաղ. Խորհուրդը այս անգամ հետեւեալ նամակը ղրկած է Պատրիարքարան.—1909 Դեկտ. 13էն մինչև 1912 Մայիս 27 Թուականը մեր շրջանին տեղի ունեցած գործողութեանց հաշիւներուն տեսարակները հանդերձ դպրոցի Հոգաբարձութեան մեղի յանձնած հաշուեկշիռներով՝ այս անգամ կ՚ուղարկենք առ ի հաստատութիւն։ Մեր շրջանէն առաջ գէշերս մէջ «Դանձանակի Մասնախումբ» անունով մարմին մը կար, որուն գոյքը կազմող արժէքուղթեր և պատրաստ դրամ մօտաւորապէս 170 ոսկի զումար հանձնուած է մեզ։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ

Ս. Պատրիարքը ուրբաթ օր շրջագայեցաւ նախագահել Ազգ. ժողովին մասնաւոր եղած ընկալում յայտնի հայասէր Աբգար տը Լարիւ վ սակայն չեկաւ Պատրիարքարան։ Աբգար տը Լարիւ ծանօթ է իբր անկեղծ հայասէր մը որ մեծ ծառայութիւններ մատուցեր Հայոց Ատանայի աղէտի միջոցին։

ՏՊԱԳՐ. ՏԵՍԶՈՒԹԵԱՆ

ՄԷԿ ՀԵՐՔՄԱՆԱԳԻՐԸ

Հետեւեալը ղրկուած է մեզ Տպագր. Տեսչութենէն. —

«Մանդումէի էֆքեար» գրագրի Ապրիլ 3 թուակիր թերթին մէջ կարդոյ մէջ հրատարակուող «Ցաւոյ» թերթէն արտատպուած մաս մը կար, որ կ՚ըսէր թէ Ինուսի մէջ երեք տարիէ ի վեր մուին ունեցող և մուին չունեցող անհատներուն զինուոր առնուելուն հետեւանքով, անոնք օտար երկիր կը գաղթեն, թէ Գուլզը գիւղացի Պաղտասարի տունը ոստիկան-զինուորներ մտնելով փախչող երկու զաւակները պահանջած ու խստութիւն ի գործ դրած են։ Այս առթիւ բացատրութիւն ուզուած ըլլալով կարդոյ կուսակալութենէն, այս վերջնոյն կողմէ հետեւեալ ճշմարտութիւնը տեղեկագրուած է։ — Գուլզը գիւղացի Պաղտասարը զաւակ ունենալով հանդերձ պատրուակներով թէպետեւ ամուսնացած չըլլալը պնդած և վիճակարկութեան ժողովն ալ համոզել եղած է, բայց չէ յաջողած որուն վրայ փախցուցած է իր զաւակը։ Եւ քանի մը անգամ տրուած հրամաններու վրայ, յիշեալը ձերբակալելու համար թէպէտ եւ յիշեալ գիւղը ոստիկան-զինուոր գացած է, բայց անհիմն է թէ խստութիւն ի գործ դրուած է։ Նաև, հայերէն զինուոր առ ուղղներուն մէկ մասը թէև փախուստ տուած է, բայց Ինուսէն տեղափոխութիւն կատարող և օտար երկիր գացող ոչ մէկ անհատ կայ։ կը տեղեկացուի նաև թէ կառավարութիւնը արդարութեամբ կը գործէ, և թէ ապօրինի ոչ մէկ գործողութիւն կը կատարէ, որով խնդրոյ առարկայ հրատարակութիւնն ալ ճշմարտութեան հակառակ է։

ԷՋՈՒԻՊ Վարի Եկեղեցիին մէջ Գրիգորիս Արքեպս. Յովհաննէսեան այս կիրակի (վաղը) օր քահանայ պիտի ձեռնադրէ Իզմիրցի տիրացու Յակոբ Բաղդասարեանը (գրաչար) և Սամսոնի Գօճամսի պաշ գիւղի համար տիրացու Եփրեմ Զէթունեանը։

ԹԱՏՐՈՆ

*** Հայ Տրամատիք թատերախումբը այս կիրակի գիշեր Սկիւտար, Լսարանթատրոնին մէջ ամենամեծ պատրաստութեամբ պիտի ներկայացնէ տիեզերահռչակ թատերագիր Շէյքսպիրի ՀԱՄԼԷԻ ողբերգութիւնը 8 արար։ Համլէդի դերուն դերը պիտի կատարէ Պ. Վահրամ Փափազեան։ ԴԱՍՐ ԳԻՒՂ Մէօհիւրտարի թատրոնին մէջ Յունիս 7ի Հինգշաբթի գիշերը Ռին առաջ 6 արար։

*** Ութսուն հոգիէ բաղկացած Օսմ. Օպէրէթի մեծ խումբը որ կը գտնուի Մընակեան էֆ.ի զեկավարութեան տակ, և որուն կը մասնակցի Պէնլեան էֆէնտի, Կիրակի գիշեր Սկիւտարի Իճաիէ թատրոնին մէջ կը ներկայացնէ Զուհտճեանի ՌԷՕՍԷ ՌԷՀԵԱ ծանօթ Օպէրէթը։ Մեծ պատրաստութիւններ տեսնուած են՝ այս ներկայացման փայլուն հանդիսանք մը տալու համար։

ԱՌԱՋԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՁԻՒ

ԱՐՄԵՆԱԿ ՇԱՊՈՒՀ

Պոլսոյ փաստաբանական ժողովի անդամ

Կ՚ընդունի Հուգուղի, Թիճարէթի, Ճեզայի, Ճինայէթի, Շերիի և Ամուսնական ամեն տեսակ գործեր, զոր կը վարէ կատարեալ ձեռնհասութեամբ, գաղտնապահութեամբ և արագութեամբ։ Կը խմբագրէ պայմանագրութիւններ և պաշտօնական գրութիւններ։ Գաւառներէ խրկուած նամակներով թէմիրեի որոշումներ կը հաղորդէ անմիջապէս, կանխիկ կէս ոսկի վարձքի փոխարէն։ Մօտակայ գաւառներն ալ կ՚այցելէ գատական խնդիրներու համար մասնաւոր հրաւէրով։

Հասցէ Կ. Պոլիս, Պանչէ Դարու, Սթամպուլեան, թիւ 13։

ԵԹԷ Կ՚ՈՒԶԷՔ

Ամենահաճելի ժամանակ մը անցընել

ՓՈՒԹՋԷ՚Ք ԳՆԵԼ

«Մանդումէի» նախկին խմբագիր ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ-ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ ՆՈՐ ԳԻՐՔԸ

«ՈՒՐԽԵՑԻՆԵՐ ԺՈՂՎԻՆԵԷ»

ԱՄԷՆ ՏԵՂ՝ 5 ՂՐՈՒՇ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ԱՆԿՈ-ՀԱՑ

ՓԱՓԱԶԵԱՆ ԲԱՒԱՐԱՆ

1136 ԷՋ 800 ՊԱՏԿԵՐ

Արժանացած հատազդային գնահատման։ Եզական և անմրցելի իր տեսակին մէջ անպէսերէն հոմանիներ. գիտական բառերու հոմ մէջերը. մասնաւոր յատկութիւններ միակ վատահելի բառարանը. գին լաթակաղմ 60, կիսակաշի 65. փոսթի ծախքով 65 և 70 դահեկան. հայ ուսանողաց զեղչուելիք գներ։ գիմել հեղինակին՝ Զ. Ս. Փափազեան, Կ. Պոլիս, Պայազիտ Հասան։

ՔՐԻ ԴԱՍ

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԲՌԱՖԻՍ

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԹՈՒՐՔԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ճաշաթը 2 դաս, ամիսը 2 մէճիտ

Դիմել Ս. Դաւթեանին

Թիւ 18, Սեթեան խան, Մօյա Թաշի

(Սուլթան Համամ)

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՍԱՄՈՍՑԻՆԵՐՈՒ ՑԻՇԱՏԱԿԱԳԻՐԸ

Սամոսի Երեսփ. ժողովը Ռուսիոյ, Անգլիոյ և Ֆրանսայի դեսպաններուն ուղղեց յիշատակագիր մը որով կը բողոքէ Սամոսի մէջ օսմ. զինուորներու ներկայութեան համար, բան մը որ նահատակ է, կ՚ըսուի, երբ պետութեանց կողմէ երաշխաւորուած դաշնագրին։

*** Սամոսի մէջ այս պահուս շարժում մը կը պատրաստուի։ Անցեալ օր գրած էինք արդէն Սոֆոլիի պարագան։ Այժմ ալ գիւղերուն մէջ միթինկներ կազմակերպուելու վրայ են, սակայն իշխան Վակլիէրի գրով մը հրամայած է գիւղախումբերու միւտիրներուն՝ ամէն պարագայի մէջ արգիլել այդ միթինկները։ Ակէ զատ իշխանը օսմանեան զինուորներուն հրամատարին ալ առանձին կերպով հրամայած է նոյն իսկ զինու զօրութեամբ արգիլել այդ միթինկները։

ՎԵՀԱԺՈՂՈՎԸ ԵՒ ԿՐԵՏԱՑԻՆԵՐԸ

Աթէնքէն հասած հեռագրէ մը կը տեղեկանանք թէ Կրետացիները որոշեր են պատուիրակութիւն մը ղրկել Միջազգային Վեհաժողովին—եթէ ան գումարուի—պահանջելու համար որ վեհաժողովին մէջ վիճաբանուի նաեւ կրետական հարցը և լուծում մը տրուի։

*** Միջազգային վեհաժողով մը գումարելու մասին եղած առաջարկութիւնը Դերմանիոյ և Աւստրիոյ կողմէ վիժած կը նկատուի. սակայն կ՚ըսուի թէ Ֆրանսա դարձեալ պիտի առաջարկէ գումարել։

ԻՏԱԼԻԱ ՆՈՐ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԵԱՆ ՊԻՏԻ ՁԳԵՌՆԱՐԿԷ

Հռոմէն 15 յունիս թուով հասած հեռագրի մը մէջ կ՚ըսուի թէ տեղւոյն պաշտօնական շրջանակներու հաւաստածին համաձայն իտալական նաւատորմը առ այժմ որ եւ է նոր գրաւում պիտի չընէ Եգէական մէջ։

ՏՐԻՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

Լոնտոն, 15 Յունիս.— «Մէնթրըլ Նիւզ»ի Տրիպոլսի թղթակիցը լուր կուտայ թէ երէկ Լէպտայի մօտ տեղի ունեցած ճակատամարտի մը միջոցին իտալացիները եւ մղուած են Թրքо-արապներուն կողմէ, 1500 սպանեալ թողլով պատերազմի դաշտին վրայ։

ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԻՆ ԺԱՄԱՆՈՒՄԸ

Աւսթրիական դեսպան Մարքիզ Բալլավիչինի երէկ իրիկուն Պոլիս ժամանեց և ուղղակի գնաց Եէնի—Քէօյի դեսպանատունը։

ԴԵՍՊԱՆԱԿԱՆ ՓՈՓՈԽՈՒՄ

Յունաստանի նախորդ Հանրօգուտ շինութեանց նախարար Փ. Ալեքսանդրիս Պելկրատի Դեսպան անուանուեցաւ։ Սոֆիայի հեղլէն դեսպան Փ. Փանոս նոյն պաշտօնով անցաւ Հռոմ։ իսկ իրեն յաջորդ նշանակուեցաւ Սելանիկի ընդ. հիւպատոս Փ. Բաբատիմանտորուլօ։

ՉԻՆԱԿԱՆ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆ

«Ռիւթէր» Բիւրէնէն կը լսէ թէ 2000 զինուորներ ապստամբած են Զինան—Ֆու մէջ։ Ապստամբները հրկիզած են բազմաթիւ չէնքեր։ Ապստամբութեան պատճառ կը նկատուի այն վախը թէ զինուորները պիտի արձակուին առանց իրենց թոշակը ստանալու։

ԲԱՂԱՔԱՊԵՏԻՆ ԴԷՄ

Բաղաքապետ Թէվֆիգ պէյի դէմ կարգ մը ամբաստանութիւններ եղած ըլլալով թագաւորութեանց երէկի Ընդհ. ժողովին մէջ բացատրութիւններ ուղղեցան։ Թէվֆիք պէյ պատասխանելով պատրաստակամութիւն յայտնեց բոլոր ամբաստանութեանց մասին բացատրութիւն տալու, եթէ կազմուի յանձնաժողով մը։ Ժողովը հաւանութիւն յայտնեց որով անմիջապէս ընտրուեցաւ 8 հոգիէ բաղկացած ծանձնաժողով մը։ կ՚անդամակցի միայն մէկ հայ Պողոս էֆ. Շէրպէթճեան, անդամ Զ.րդ շրջանակի։

ՀԵԼԼԷՆԱՀՊԱՏԱԿՆԵՐԸ ԵՒ ՅՈՒՆԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԸ

Յունաց Պատրիարքարանը 28—45 տարեկաններու զինուորագրութեան և «Մէճլիսը Իսարէ»ներէն առաջնորդներու դուրս ձգուելու խնդիրներու մասին իր տուած «Թաղրիր»ներէն զատ, վաղը պիտի մատուցանէ նոր «Թաղրիր» մը հելլէնահպատակ հոգաբարձուներու նկատմամբ։ Կառավարութիւնը քանիցս պահանջած էր հրաժարեցնել հելլէնահպատակ այն անձերը որոնք թաղական խորհուրդներուն և վարժարանական հոգաբարձութիւններուն կանդամակցին։ Յունաց Պատրիարքարանը ի պատասխան այս պահանջին մատուցանելիք իր «Թաղրիր»ին մէջ ըսելէ ետքը թէ այդ մարմիններուն անդամակցող հելլէնահպատակները առանձին հմայնք մը չեն ներկայացներ և թէ հելլէնահպատակներու զաւակները յոյն վարժարաններու մէջ կը կրթուին և յոյն եկեղեցիներ կը յաճախեն, պիտի պնդէ որ այդ հելլէնահպատակներուն դէմ դիտողութիւններ չըլլան և անոնք մնան յոյն վարժարաններուն մէջ։

ԹԵՐԹԵՐՈՒ ԴԱԴԱՐՈՒՄ

Պատերազմական ատեանի վճիռով գադրեցուցուեցան «Թա նէա» և «Նէա Անթէօլի» թերթերը, իրենց Յունիս մէկի թիւերուն մէջ Հառդոսի մասին միտքերը գրգռող յօդուածներ հրատարակած ըլլալնուն համար։ Ասկէ զատ օրինական հետապնդում տեղի պիտի ունենայ այդ թերթերու պատասխանատուներուն նկատմամբ։

ՐԻՍՄԹԷՄ ՓԱՇԱ

Օ.մ. Նաւատորմին Բ. հրամանատար անուանուեցաւ Բիւսթէմ փաշա։ Կայսերական Իրատէ մը ուաերացնէ։

ՀՐԱԺԵՐԱԿԱՆ

Դատական Նախարարութեան խորհրդական Սատէթին պէյ հրաժարական տուաւ։

ՍՈՒԼԹԱՆԸ

Սուլթանը փոխադրուած է Եըլտըզ։ Երէկ հոն այցելեցին բոլոր նախարարներն ու Մերակոյտի և Երեսփ. ժողովի նախագահները, որոնք Սուլթանին ներկայանալէ յետոյ ճաշեցին Եըլտըզի պալատան մէջ։

ԻՏԱԼԱՑԻՆԵՐՈՒ ՎՏԱՐՈՒՄԸ

Սեպանիկի մէջ իտալացիներու տրուած պայմանաժամը առաջնորդ ըլլալով ամէնէն ետքի մնացած իտալացիները ոստիկանութեան միջոցով վտարուեցան է Բիրէա ղրկուեցան։ Սեպանիկի 47 հոգի միայն մնացած են իբր այրի, հիւանդ և օսմ. հպատակութիւնը ընդունածներ։ Կան նաև մէկ քանի որբեր։

ԼԷՕՆ ԳԱՇՈՒՆ

ԵԷՆԻԶԷՐԻ ՀԱՍԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԺԱ.

ԴԱՍԱԼԻՔ

—Լաւ ուրեմն, Նոյնիսկ Շեքլիներուն առոյգը չկարենալ պարծենալու զինով, բան մը չպիտի լսեմ...

Եւ աւելցուց.

– Մինչև որ խոստումս ետ առնել չտաս ինծի, բան մը չպիտի ըսեմ։

Հասկցայ. Թօսքի՛ խոստում ուրեմն։ Հիմայ կ'ուզե՞ս ինծի չնորհ մը ընել։

— Ի՞նչ բան, եղբա՛յր։

– Ահա՛։ Ես երազ մը տեսայ։ Ահռելի գիտա եմ բանի մը ժամին զոր քեզի չեմ կրնար ըսել...

Արցունքները աչքերս լեցուցին, խօսակիցս գանոնք տեսաւ.

— Ուշեցած գաղտնիքդ սիրտիդ մէջը պահէ ըսաւ ինծի։ Մինչ որ ինչ խնդրես, պիտի կատարուի, գլխա՛ս վրայ։

—Աւելի մեծ երդում-մը ըրէ։

—Լուսահոգի հո՛րս հոգւոյն։

—Մէհմէ՛տ, եղբայրս եթէ քեզի, ընկերներիս օգնախէն հեռու մեռնելու ըլլայ, իմ տեղս հ՝մբուրէ՛ դ՝օշակը։

Լուսավառութեանց լոյսովը տեսայ որ Մէհմէտ տժգունեցաւ. գլուխս վար կախեցի։ Վայրկեան մը լուռ մնացինք։

Եւ, խոսակիցս ուսիս զարկաւ իր ձեռքը։

—Օսմանցի զինուոր մը իր դրօշակէն հեռու այն տանն կը մեռնի միայն երբ բանտարկուած է։

—Երբեք զինուոր չպ՝տի ըլլայ ալ, եղբա՛յր, երբո՛ք։

Ձեռք ձեռքի բռնած լուռ մնացինք։

Յետոյ ձեռքը քաշեց. գլխուս վրայ դրաւ, խոստումի նշան էր այս, յետոյ զայն իր պերերուն տարաւ, կարճ աղօթք մը արտասանեց և չվի չիտակ աչքերուս մէջը նայելով ըսաւ.

—Դրօշակէն ներողութիւն պիտի խնդրեմ քեզի համար, կ'երդնում հօրս հոգւոյն վրայ։

Ուզեցի գրկել զայն, բայց ան փախաւ բոլոր ոյժովը, առանց ետին դառնալու։

Հիմայ ամէն բան լմնցած էր։

Իրա՞ւ դասալիք պիտի ըլլայի ես։

Մեկնած տանս կը խորհէի Զիւլիֆտարի մահուանը վրայ, ինչպէս և ներքինիներուս։

Մէհմէտ պիտի ուրանար. ուրեմն զո՞վ պիտի ամբաստանէին, եթէ ոչ ես։

Լօրէնձայի զաղի, սիրտս թեթեւ, ա՛լ միակ մեր ճամբորդութեան վրայ կը խորհէի, կը խորհէի այն տեղը ուր պիտի տանէի զայն պահել, մինչև որ կեղծ անունի մը տակ կարենայի Եւրոպայի մէջ ուրիշ խուսք մը մտնել, Բալոնիացի և կամ Հունգարացի, աքսընձիներու, մարթօլոշներու մէջ։ Ի՞նչ փոյթ, ո՞վ պիտի ճանչնար տարտանակիր Տօրմա Հասանը։ Այդ նոր անունին տակ պատիւի կ'արժանանայի, կը յառաջանայի, կողոպուտ կ'ունենայի։ Ամէն արձակուրդի կ'երթայի Լօրէնցայի քովը, և ան բոլորովին իմինս կ'ըլլար։

Ո՞վ ինչ կը գիտնար։ Թագաւորին տէրութիւնը այնքան մեծ է. իր պատերազմիկները ա՛յնքան բազմաթիւ։

Եւ յետոյ Թորդուտը կը տեսնեմ։ Ա՜խ, եթէ Աստուած դէմս հանէր զայն. եթէ գիս ծովապատակ ընէր։ Այն տանն Լօրէնձան հեռո՛ւ, Ափրիկէ կը տանէին։ Եւ եթէ օր մը իրար գտնենք Մէհմէտին հետ, իր փառապա՛նծ զինուորներ...։ Ա՜խ, անիկա պիտի տեսնէր իմ վերքերիս որ ես դասալիք չէի եղած։ Ո՛չ, ես դասալիք չէի եղած։

Երբոր ներս մտայ տունէն, Լօրէնձան պզտիկ արկղ մը կը կղպէր։ Իմ արիւնաթաթախ գգեստներս զայն վախցուցին և ետ փախաւ։

— Ի՞նչ մը չէ, ըսի իրեն։ Լոյս աչքով զինուորի մը հագուստին վրայ ատիկա չերեւար։ Հոս վերարկու մը, ծածկոց մը բան մը կա՞յ։

— Չեմ գիտեր, ըսաւ նուազուն ձայնով մը։ Վարի սենեակները վերարկու ունէին։

— Լա՛ւ, կ'երթամ կ'առնեմ։ Բա՞ղ եղիր, գաղտնիկ։ Ամէն բան պիտի կարգադրենք։ Ճամբորդութեան ատեն այդպէս հագուած չես կրնար ըլլալ։

Այսպէս խօսելէն, այ ու ջախ կը խուզարկեի։ Մէկ անկիւն մը Խայիր պէյին ձգած մէկ վերարկուն, գտայ, արաբական գծաւոր մետաքսէ Սեւամորթին խածածէն արիւնոտած ձեռքս մուլինէ թաշկինակով մը կապեցի։ քէֆիյէն ալ փաթթոցիս վրայէն կապեցի քիթս բերանս ազէկ մը ծածկելով։

Լօրէնձա անկայուն կը մնար։

— Է՛յ, հա՛ւտէ նայինք, ըսի իրեն. պէտք է աճապարենք։ Թմբուկներուն ձայնը կ'առնե՞ս կոր. պահելու հրաման կուտան կոր։ Ո՞ւր է, կախարդուհին քեզ ի հագուստ բիրեր պիտի, բերա։ Շո՛ւտ ըրէ, հագուէ. վայելդ ալ վերարկու մը առ։ Վալլահի՛, վալլահի՛, այդ հագուստովդ դուրս ելել չըլլար, չա՜ ճոխ է. ատիկա հանէ՛, ծալէ՛, թաղին վրայ կը դ.ես. դուն բնաւ ճամբորդած չե՞ս։

Տակնուվրայ եղած սենեակը ինծի հաճոյք կը պատճառէր։ Կարծես թէ զինուորական ջոկ տաներ միշտ մտեր ելեր էին։

Վարը, երկու մեռելները մութ սենեակ մը տարի ձգեցի, արեան հետքերը մաքրելով, այնպէս որ զանոնք փնտռելու համար առնուազն կէս ժամ պէտք էր և այդքան ժամանակ կը չահէինք մենք։

Ախոռին երկու ձիերը չքնդէ էին, ջորին ալ ընտիր։ Մէկուն վրայ բեռցուցի բոլոր հարկաւոր եղած բաները. պարկ մը գարի և տիկ մը։ Ես ալ ջուր առի։ կենդանին գիս չճանչնալուն՝ կ'ըմբոստանար, և սակայն և զայն գրուեցի և հնազանդեցուցի։

(57) Թարգմ. ՀԱՅԿԱՆՈՒՇ ՄԱՍԻ

ՏՈՔԹՈՐ ԵԴՈՒԱՐԴ ՇԱՀՊԱԶ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԱԶԳԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Բարիզի Բժշկական համալսարանի ակնաբուժական քլինիքին ժէշ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած և Բենզ-Վէնի հիւանդանոցին մէջ իբրեւ ակնաբոյժ երկար ժամանակ ծառայած և փոյթաւոր թիւ ձեռք անցուցած ըլլալով, մեծ խնամքով կը դարմանէ աչքի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները (չ չը) կը չակէ առանց գործադրութեան, և մինչեւ ցարդ Պոլսոյ մէջ չգործածուած փրոֆ. Ժավալի գործիքով կարճատեսներու և հեռատեսներու խիստ յստակ և ժայռոյն ցուցնող ակնոցներ կուտայ։ Սիֆիլ'ղէն առաջ եկած աչքի հիւանդութիւնները հրակներուն մէջ նորանոր դեղ մը ներարկելով որ ատաքի կը դարմանէ։ Մեծ յաջողութեամբ և առանց ցաւ պատճառելու։ Եր կասարէ քթատաքթի (փէրսէ) և աչքի վերաբերեալ ամէն տեսակ գործողութիւններ։ տեսողութենէ զուրկ և ամեհ աչքերուն տեղ բնական յարմար և նման արուեստական աչքեր կը դնեմ։ Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր, մինչեւ կէս օր, Պանճէ Գարու, Հասիրիէ սիգիրին դիմաց։ Իրիւնեան դեղարանին կէս օրէ վերջ Գերտ, Շիտակ ճամբայ, Թագսիի Ֆրանսական հիւանդանոցին կից։ անկիւնի արարթմանը Ուրբաթ օրերը միայնակ դեղարանը կէս օրէ առաջ։ Իսկ Երեքշաբթի օրերը կէս օրէն վերջ իր արարթմանը ձրիաբար դարմանելու աղքատ հիւանդները։

ՍԱՄ. ԱԼԻԵՍՐ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

شركت تجارية عثمانية

SOCIÉTÉ COMMERCIALE OTTOMANE

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 100,000 ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՈՍԿԻ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԱԹԱՆԱՍԻՆ ՀԱՅ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՆԵՐԸ ԲԱՑ ԵՆ ՈՒՐԱՄԵԱՅ ԿԵՐՊՈՎ

ՍԹԱՄՊՈՒԼ, ԳԱԼԷՐԻՇՕՂԼՈՒ ԽԱՆ

Հանրական սոյն դրամական հաստատութիւնը կ'ընդունի փոխատուութիւններ, առևտրական տոմսերու, մուրհակներու, փոխանակագիրներու, բաժնեթուղթերու, պարտատոմսերու, ապրանքներու և բեռնագիրներու վրայ։

Կուտայ չեքեր, վարկագիրներ, փոխանակագիրներ և հեռագրական վճարում, բոլոր անուններ, ինչպէս Թուրքիոյ նոյնպէս աշխարհիս բոլոր մասերուն վրայ։

Կը փնտռէ և կը ծախէ ամէն տեսակ բաժնեթուղթեր և պարտատոմսեր թէ՛ մեր և թէ բոլոր օտար հրապարակներու վրայ, ինչպէս և օտար դրամներ։

Կը գանձէ եւ կը զեղչէ առևտրական տոմսեր, մուրհակներ, փոխանակագիրներ, ամնեթուղթեր և կարճներ։

Կ'ընդունի դրամական ամանաներ նպաստաւոր պայմաններով։

Դրամատունս հաստատած է առևտրական տեղեկութիւններու համար լաւագոյն կերպով կազմակերպուած սպասարկութիւն։

ԹՆԱՑՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿ

Խնայողութիւնը մեր հաճայնքին մէջ քաջալերելու համար կ'ընդունի 25 դրուշէն սկսելով գումարներ

Դրամատունս կը կատարէ նաև թէ՛ իր հաշոյն, թէ՛ մասնակցութեամբ և թէ բիրերու հաշոյն ամէն տեսակ արդիւնաբերութիւններու և ապրանքներու գնումը վաճառում, փոխանակութիւն, ներածում և արտածում։

Կ'ընդունի ներկայացուցչութիւն թէ՛ տեղական և թէ օտար տուներու։

Կը կազմէ առևտրական և ճարտարարուեստական ընկերութիւններ և կը մասնակցի անոնց։ Կ'ընէ հանրօգուտ շինութեանց վերաբերեալ ամէն տեսակ ձեռնարկութիւններ։

ԿԼՏԻԿ ՓԱՇԱ, ՊԱԼԻ ՓԱՇԱ ԵՕԳՈՒՇՈՒ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆ

ՎԱՀՐԱՄ ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ

այս դեղարանը որ հասարակութեան վստահութեանը արժանացաւ, մասնաւորապէս դեղերու խիստ թարմութեան, դեղագիրներու ճշգրիտ պատրաստուելու համար, այս անգամ իր յաճախորդները զոհ ձգելու նպատակով բերել տուած է «Եկիր» մարքայով ՄԻՋԱՏԱՍՊԱՆ ամենաազդեցիկ փոշին, որ սկզբնական խպառ բնայինէ կ'ուրէ մրուկները։

ԿԸ ԲԱՆԷ ԱՆԴԱՄ ՄԸ ՓՈՐՁԵԼ

ԴԻՆԵՐԸ ԴԻՒՐԱՄԱՏՋԵԼԻ ԵՆ

ՀԱՆՈՒՇ. — Այս դեղարանը կը յանձնէն փորձ ու կարող բժիշկներ և կը դարմանուին հիւանդներ մասնաւոր սենեակի մը մէջ։ Հինգշաբթի կէս օրէ վերջ և շաբաթ կէս օրէ առաջ ձրի դարմանում։

Դեղարանիս բոլոր դեղերը զուտ անպլիական և գաղղիական են, պատրաստուած դեղագործական արհեստին վերջին մեթոտներու համաձայն։

Դեղարանս ունի հոսք մթերք մը գունեաքներու, օտար քիմիներու, ակռաների փոշիներու և վրձիններու, քինքինայի հիներու։ Կայ նաև Ֆրանսին.ը, որ միակ դեղն է դլխու թեփերը անհետացնելու և մազերը աճեցնելու, գին 5 ֆրանկ։

Գիշերային սպասաւորներ։

ԲՈԼՈՐ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐՈՒ ՄԷՋ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ ԲՈԼՈՐ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ՍԻՆԿԷՐԻ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐԸ

Կարի հաստատուն չինուածք եւ ամենաընտիր նիւթերէն

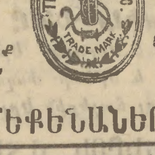

ԱՇԽԱՐՀԻՍ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐՆ ԵՆ

Անվրդեալի ընտանիքի և գործատնոցներու համար

ՍԻՆԿԷՐԻ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

Բերա, Մեծ փողոց, թիւ 343, Կալաթա Սինկէր խան և Գալաթայի թիւ 120։ Սարեան Համամ Սուլթան Պայազիտ և Ֆաթիհ Հաֆիզ Բաշա, թիւ 64։ Սկիւտար Զայրը պոյը թիւ 15։ Գատը քէոյ Մոտա ճամտէսի։ Մաքրիքէոյ երկաթուղիի հրապարակը։ Պալաթ, Բէյօղլու Պոյը, թիւ 113։ Պէյիկթաշ Շիրքէթի Նաւամատոյցին դիմացը։ Բանկալթի թրամվայ ճամտէսի թիւ 57։

ՏՈՒՐԻՆՈՒԹԻՒՆ Արեւելքի համար. — Կ. Պոլիս, Բերա Մեծ-Փողոց, 343

ՉՏՈՒՇԱՆԱԼ ԿԵՂԾԵՐԷՆ ՊԱՇԱՆՋԵԼ ԳՈՐԾԱՐԱՆԻՆ ՎԱՃԱՌԱՆԻՆԸ

Կ'ՈՒԶԷՔ ՁԵՐ ՖԻԶԻՔԱԿԱՆ ԿՈՐՈՎԸ

ԲՆԱԿԱՆ ԿԵՐՊՈՎ ԽՆԱՄԵԼ

Ահա՛ ձեզի միակ միջոց մը որ է Բէրթօկլօթին Սարդիսեանը. արտօնեալ հանրային Առողջապահական Խորհուրդեն, բաղկացած է Լէմօկլոյին Կլիսկոս Ֆոսֆատի տը Շօ, Բէրթօ և քօլալ քնկուզէ, բաղադրութիւն որ երկար ժամանակէ ի վեր փորձուած և հաստատուած է։ Տարակոյս չկայ թէ մարդուս պէտք ունեցած ամէնէն գլխաւոր քանը արեան մէջ գտնուող փիլիպուն և ոսկորի բնական օրէն տրուած ունակութիւն է որ ժարմինը կ'ամրանայ, որով սիրտը իր պարտակ նուազութիւնը կանոնաւորապէս կը կատարէ ընդհանուր կազմին սնուցման և առողջութեան վրայ բարեբաղդեցիկ թիւն ընելով։

Ասիկա անով յատկանշական է որ արեան մէջ գտնուած «Լէմօկլոյին», ուժանները մէջ գանուող փէփթոնը և ելիսկոֆոսֆաթ տը շօն ոսկորներուն և ջիղերուն սնունդ կուտան, նաև քօլայի ընկողը սրտին կորով ու արեան շրջանին գնդանութիւն կուտայ։ Մէկ խոսքով, ամիկա սնուցիչ և վերանորոգիչ տարրերէ կը բաղկանայ և ժարմինը կ'ուժովցնէ մնականօրէն։

Բէրթօկլոպինը ժանանորաբար յանձնարարելի է անարիւնութեան, զունատութեան, ոսկրաթերութեան, ջղային տկարութեանց զանազան տեսակներուն, ընդհանուր տկարութեանց, խոլի, չարաշիատութեան դէմ (սլուտիկում) և բազմաթիւ սուր հիւանդութիւններուն ապաքինման շրջանի մէջ իր ընձեռած օգուտները անվիճելի է։ Վերջապէս ան բիւնութենէ յառաջ եկած ամէն տկարութեանց առաջին և բնական դարմանը եւ դիւրաւ գործածուող դեղ մը է, որով մեծ ծառայութիւն կը մատուցանէ յղութեան շրջանին մէջ սաղմին ոսկորներուն և մարմնոյն կազմութեան համար մորը կորսնցուցած գոյութիւնները կը վերակազմէ երիտասարդ աղջիկներու և պատանիներու աճումի շրջանին մէջ կազդուրիչ յատկութիւններ ունի։ Նաև անարիւնութենէն պատճառաւ կիներու և երիտասարդ աղջիկներու դաշտանի խանգարումը կը կանոնաւորէ առաջին և միակ դիմի փորձովը իր ազդեցութիւնը կը դրդնէ։

Ընդհանուր կեղրնաւորին Ս. Սարգիսեան դեղարան Աբանաւոտիոլ (Վոսֆոր), նաև բոլոր դեղի մթերանոցներուն և դեղարաններուն մէջ կը գտնուի։

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ—ԴԵՐՁԱԿ

ԵԴՈՒԱՐԴ ՏԱՆՑԻԿԵԱՆ

ՊՈԼԻՍ, ՀԷԼԱԼ ՊԷՕ ԽԱՆ, Թիւ 26, ՕՌՕՁՏԻ-ՊԱՀԻ ԴԻՄԸ

Ամէն անոնք որ կ'ուզեն ճաշակաւոր հագուիլ, թո՛ղ փութան դիմել Եդուարդ Տանցիկեանի գործատեղին, ուր հաւաքած են արդէն ընտիր կերպասներ և ուր կը պատրաստուին ճաշակաւոր և անթերի հագուստներ, ամենավերջին նորաձեւութեանց համաձայն։

Առաջին այցելութիւն մը պիտի բաւ գաղտիար մը կազմել այս նոր հաստատութեան ճաշակի գերազանցութեան վրայ։

Դիմեցէք Պոլիս, Հէլալ պէյ խան, թիւ 26։

ՏՕՔԹԷՕՐ Հ. ԻՆԿԻԼԻՋԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

Մենդամիղական և վենէրական հիւանդութեանց

Գիտական ամենավերջին մեթոտներով կը դարմանէ հին և նոր ջերմամիզութիւնը, դժուարամիզութիւնը, սերմնահոսութիւնը, նոյնպէս միզամանի, երիկամունքի և բրօնխի հիւանդութիւնները։ Իսկ ֆրանկիստի ամէն տեսակները կարճ ժամանակի մէջ հիմնովին կը բուժէ։ Հիւանդ կ'ընդունի, բացի կիրակէ, ամէն օր Պանճէ Գարու, Պողոսճաքին դէմ, Սթանպոլ խան, թիւ 8, իր մասնաւոր դարմանատան մէջ։

ՀԻՆԴՇԱԲԹԻ ՕՐԵՐԸ ԶՐԻ

ԴԵՂ ԱՐԱՆ

ՄԵՂՐԱՆ ԳԱԼԷՄՔԵԱՐԵԱՆ

Բերա, մեծ փողոց, Ազա ճամբի դիմացի կարը, թիւ 117

Երկար տարիներէ ի վեր ունեցած փորձառութեան դիպակս հաստատած եմ որ Դեղարան մը կրնայ յաջողիլ այն պարագային՝ երբ ուղղամտութիւն, ճշտապահութիւն և աչալուրջ հսկողութիւն կը տիրեն ամէն գործունէութեանց մէջ, փութացնելու համար հիւանդին ապաքինումը։

Կը մաղթեմ որ երբէք չհիւանդանա՛ք, բայց եթէ երբէք պէտք ունենա՛ք ո և է դեղագիրի մը պատրաստութեան, հաճեցէք դիմել մեր Նոր Դեղարանը, ուր պիտի գտնէք արուեստին ամենանուրբ պահանջումներու համաձայն դեղերու խղճամիտ պատրաստութիւն դեղերուն ամենէն թարմը և ընտիրը դեղերու ամենէն ժամը։

Անձնապէս ալ հոմոզուելու համար այս ճշմարտութեան, կը բաւէ անգամ մը միայն այցելել դեղարանս։

Մեր գաւառացի հայ ազգակիցներուն գրամուժի համար մասնագէտ առաջնակարգ բժիշկներու պէտք ունեցողներուն ամէն դիւրութիւն կ'ընծայուի երբոյեմն մեր դեղարանը։

Զուիցերիական պատուաստի ժամանուժ չաքաթը 2 անգամ.

Տրամադրելի վկայեալ հիւանդապանդուհիներ

Բիչ ատենուան մէջ յարգոյ հասարակութեան ժամ գտած ընդունելութենէն քաջալերուած, սկսած եմ «Եւրոպական» կեղծոններէ ուղղակի բերել տալ տեղերու մթերքը։

ՏՕՔԹ. ԱՐԱՄ ՈՒՆՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ՔԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ ՈՒ ԿՈԿՈՐԴԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Բերա, Շիտակ ճամբայ, Թագսիի ֆրանսական հիւանդանոցին մօտ, 52 թիւ արարթմանը

Բարիզի մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով՝ եղեկտրական նութեան ու ցարդ Պոլսոյ մէջ չգործածուած «տաք օդի, տիաֆունօսքիի, էօզոֆուլօքիի ու ամէն նորագոյն մեթոտներով մեծ յաջողութեամբ կ'դարմանէ խուլութիւնը, գլխու պտոյտն ու հենցած ցաւերը, ականջի խժալն ու ականջի, քիթի, բերնի, կոկորդի ու խայտակի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները։ Նամանաւանդ երեսի ու քթի վրայ անձեւութիւնները, որոնք ցարդ անբուժելի նկատուած էին։ առանց գործողութեան, կատարելապէս կ'չահէ նորագոյն գործիքով մը, որու, չնորհիւ բազում այլ կարգի հիւանդներու, Եւրոպայի մէջ բժշկուած ըլլալը կ'ապացուցանէ։ Վիզի ու գլխու վրայ ամէն տեսակ գործողութիւն կը կատարէ և տղայոց կոկորդի նիշիները (պատէմիկ) կը հանէ առանց արիւնահոսութեան, իր մասնաւոր գործիքովը։ Հիւանդ կ'ընդունի մինչեւ կէս օր, Պանչէ Գարու, Համիտիէ Սիպիլի դէմ Արիկ Իբիւնեան դեղարանը, իսկ կէս օրէ վերջ իր տունը։ Հինգշաբթի օրերը կէս օրէ վերջ իր տունը դիմող ամէն հիւանդները, իսկ վկայեալ աղքատներն ամէն օր պատէ ձրիաբար դարմանելու։

ՏՕՔԹՕՐ ՏԻԳՐԱՆ ԹԱՊԻՊԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԱՖՏԵԵՐՈՒ

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր, Շիլի, Օսման պէյի գաղինօին մօտ, Անանեան աբարթմանի իր յարկաբաժնին մէջ։

Արանց և կանանց ինչպէս նաեւ տղայոց ամէնազգի հին և նոր ախտերը, ստամոքսի, աղիքներու, երիկամներու, սրտի եւալն հիւանդութիւնները անպլիական և ամերիկեան նորագոյն մեթոտներով կը դարմանէ։ Ֆրանկիստը և անոր հետեւանք բոլոր յամառ հիւանդութիւնները «Սալվարսան»ի և բոլորովին նոր դրութեամբ «Սօսմին»ի ներարկումներով կը բուժէ առանց ո՛եւէ ցաւի և առանց զբաղումի արդելք ըլլալու։

Որպէս զի ո և է մէկը չի վարակուի թիֆոյով և գոլերայով, վերջերս Ամերիկայի և Անգլիոյ մէջ հնարուած, կիրարկուած և յաջողութեամբ պսակուած նորագոյն միջոցներով պատ ատաւմ ալ կը կատարէ։

Ուրբաթ օրեր մինչև կէս օր Ֆրի։

ԳԱԼՂԻԱԿԱՆ ԱԽՏԻ ՄԷԿ ԱՆԳԱՄԷՆ ԲՈՒԺՈՒՄ

ՏՔԹ. Ե. ՈՒՂՈՒՐԼԵԱՆ

Բրոֆէսոր Երլիխի վերջին ամսագրեալ 606 Սալվարսան դեղերով կատարելագործ կը բուժէ հին և նոր գաղիական տարերը, մինչեւ մէկ ներքնոտով։ Նաև կարճ ժամանակի մէջ կը դարմանէ ֆիրմամիզութեան, միզամանի և երիկամունքի եւ բրօնխատ հիւանդութիւնները, ինչպէս նաև առնական անկարողութիւնն բոլորովին նոր մեթոտներով։ Իրեն դիմող հիւանդները կ'ընդունի ամէն օր իր գործատեղին, Սիրքէճի, Թրամվէյի ճամբուն վրայ Ֆէչուս լուսանկարչատան առաջին յարկը։ Ծանօթ.—Ամէն տեսակ գործողութիւններ ժեղանցքի և արդ՝դի հիւանդութիւններու և մասնաւոր ինամքի։

ՏՕՔԹ. ԹԱՇՃԱԵՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԱՐՏԱՔԻՒ, ՄՆՆԴԱՄԻԶԱԿԱՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ԱԽՏԵՐՈՒ

Նախկին Օգնական ուսուցիչ Օսմ. Բժշկ. Հաւալարանի

Գիտական ամենավերջին մեթոտներով կարճ ժամանակի մէջ կը դարմանէ ամէն տեսակ մորթային, ծննդամիզական և կանանց ախտերը, ջերմամիզութիւն երիկամներու, միզամանի եւ այլ հիւանդութիւնները, եղեկտրաբուժութեամբ՝ սերմնահոսութիւնը, անկարողութիւնը, երաւափորձութիւնը։ — (606)ի ՍԱԼՎԱՐՍԱՆԻ ՆԵՐԱՐԿՈՒՄՆԵՐՈՎ ԵՒ ԱՑԼ ՄԻՋՈՑՆԵՐՈՎ ՖՐԱՆԿԱԽՏԻ ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ. մեքիարեան, խուխի, քիմիական և մանրէա, բանական քննութիւն։ Դարմանատունն է Պայազիտ, փօսթահանէին դէմի Սինէմեան դեղարան ամէն օր, կէս օրէն վերջ և երեկոները Գում Գարու, Լ. Պետրոսեան դեղարանը։

ԱՂՔԱՏՆԵՐԸ ԶՐԻ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ ՄԵԾ ԲԱՌԱՐԱՆ

ՕՍՄԱՆԵՐԷՆԷ ՀԱՅԵՐԷՆ

1000ի մօտ էջ մեծադիր և մանրադիր փոտակազմ գին 40 դրուշ

Կը գտնուի բոլոր գրավաճառաց քով կեդրոնատեղի Վ. և Հ. Տէր Նէրսէսեան վաճառատուն, Պանճէ Գարու, Հէլալ պէյ խան։ 2 - 20

ՏՈՔԹ. Գ. ԱՍԻՐԵԱՆ

Բժիշկ Ֆրանս. Հիւանդանոցին և Նախկին Տնօրէն-Բժիշկ Ֆրանկախտի Հիւանդանոցին

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

Ֆրանկախտի, արանց և կանանց ծննդամիզական և վիրաբուժական հիւանդութեանց։

ԱՄԱԶԻՆ ԱՑՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԶՐԻ

Իր երկար փորձառութեան շնորհիւ կարող է կարճ ժամանակէն բուժել ամենահին ֆիրմամիզութիւնը (կուԹմիկիթէս) ֆրանկախտը, սերմնահոսութիւնը, առնական կարողութիւնը, ի հարկին եղեքտրաբուժութեամբ և Սէրօմի ներարկումով։

Նոյնպէս կանանց արգանդի հիւանդութիւնները, դաշտանի խանգարումները, հոսումները և արանց դժուարամիզութիւնը, բրօնխիթ և միզամանի հիւանդութիւնները և քարերը (առաւելեալ) կը բուժէ իր նորագոյն գործիքներու միջոցաւ, կատարելով անհրաժեշտ վիրաբուժական գործողութիւնները։

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամ 1—6 (Ր. Ե.) Պոլսոյ Գալատիոյ-Սէպիլի դէմ Իբիւնեան դեղարանի վերի յարկը իր մասնաւոր սենեակն մէջ։

ՊԱՆԻ ՏԷ ՍԱԼՕՆԻԻ

Մասնագիտ Զալթիոյ. — Քամանոյ խան։

Պոլսոյ գործակալութիւն. — Գալաթէոյ մասնաճիւղին նման, կը կատարէ Պանքայի ամէն տեսակ գործառութիւններ։

Գործակալութիւնը կը կատարէ նաեւ գանձումներ Թուրքիոյ բոլոր գաւառներուն, ինչպէս և արտասահմանի հաշիւ։

ՄԵՐ ԹԱՏԵՈՐԴՆԵՐՈՒՆ, ԱՒԵՏԻՍ

ԶԵՒՔ ԽՈՆՋԱ

Մահմէտ Ալի պէյի կողմէն հնարուած և Արքունի նախկին դեղագործ Եվրէնիսի միջոցաւ պատրաստուած համբաւաւոր Ա.ՆԻՍՍԻ ԽՈՆՋԸ Պանճէ Գարու, Գասապեան դեղարանը և Մեր Ճամի, Մահմէտ Քեազիմ պէյի դեղի մթերանոցը, ինչպէս նաև բոլոր դեղարանները եւ մթերանոցները կը վաճառուին։ Պոլսոյ մէջ գինն է դրուշ։